

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΕ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1996

ΑΡΙΘ. 2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλιου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη του όσιου Ἀντωνίου Β' Πατριάρχου ΚΠόλεως. - Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Μηνύματα Μεγάλης Ἑβδομάδος. - Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ὁ Κύριος, οἱ Ζηλωταὶ καὶ ἡ ρωμαϊκὴ ἐξουσία. - Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία. - Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Ἡ Χώρα τῆς Ἀλυπίας. - Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. - Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀβαγιανοῦ, Ὁ ἰ. Χρυσότομος καὶ ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια. - Ἀρχιμ. Χρυσ. Θ. Χρυσόπουλου, Ὁ τῆς οἰκογενείας «καρπὸς τοῦ Πνεύματος». - Φς, Τὸ βιβλίον. - Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Οἱ 35 ἅγιοι τῆς Ὁρθοδοξίας ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα Ἀθανάσιος. - Ἀθαν. Γ. Μελισσάρη, Ὁ Γέρον Παΐσιος. Τὸ γέννημα τῆς Καππαδοκίας. - Μ. Μελ., Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ἡπείρου 132 - Πέραμα.

Μνήμη τοῦ όσιου Ἀντωνίου Β' Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως

Τὴν 12η Φεβρουαρίου τόσοσ ἡ Ὁρθόδοξος, ὅσον καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία τιμοῦν τὴ μνήμη τοῦ όσιου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀντωνίου τοῦ Β' (Ἀύγουστος 893 ἕως 12 Φεβρουαρίου 901), ὁ ὁποῖος διακρίθηκε ἀφ' ἑνός γιὰ τὴν ἀγάπη του στοῦ μοναστικὸ ἰδεῶδες, ἀφ' ἑτέρου γιὰ τὴν φιλανθρωπικὴ-διακονικὴ του δρασί καὶ τρίτον γιὰ τὸ οἰκουμενικὸ του πνεῦμα καὶ τὴν προσπάθειά του πρὸς ἐξάλειψι τῶν ἀντιθέσεων μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ πρὸς ἐπικράτησι τῆς εἰρήνης, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀγάπης.

Ὁ όσιος Ἀντώνιος ἐγινε μοναχὸς σὲ πολὺ νεαρὴ ἡλικία καὶ ἀργότερα ἠγοῦμενος στοῦ ἀφιερωμένο στὴν Παναγία μοναστήρι, τὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος ἴδρυσε στὴν Κωνσταντινούπολι (πιθανῶς στὴν περιοχὴ, σήμερα, Γενί-τζαμί) καὶ τὸ ὁποῖο ἀργότερα ὀνομάσθηκε Ἰ. Μονὴ τοῦ Καυλέως ἢ Καλλίου ἢ Καλέως, ἐπειδὴ ὁ ἅγιος ἰδρυτὴς Πατριάρχης Ἀντώνιος ἐπονομαζόταν Καυλέας. Γιὰ τὴ Μονὴ αὐτὴ μᾶς δίδει πληροφορίες τὸ Βασιλειανὸ Μηνολόγιο, ποὺ σώζεται στοῦν κώδικα Vatic. Gr. 1613 τοῦ ἰα' αἰῶνος (προβλ. Migne Ἐ.Π. 117, 308). Κατὰ τὸ Μηνολόγιο αὐτὸ, ὁ πατέρας τοῦ όσιου Ἀντωνίου τόσοσ πολὺ ἐπηρεάσθηκε ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἔβλεπε τὸν υἱόν του «προκόπτοντα», ὥστε «ἐγένετο καὶ αὐτὸς μοναχὸς, ὑπ' ἐκεῖνου ἐνδυσάμενος τὸ ἅγιον σχῆμα» καὶ γίνεται ὁ σαρκικὸς πατήρ πνευματικὸς υἱός» (Αὐτόθι). Ἡ μεγάλη ἀφοσίωσις τοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου τοῦ Β' στοῦ μοναχικὸ ἰδεῶδες συνετέλεσε στοῦ νὰ διατυπωθῇ ἡ ἐσφαλμένη ἄποψις, ὅτι ὁ όσιος αὐτὸς ταυτίζεται πρὸς τὸν ἐκ τῆς Μονῆς Στουδίου προερχόμενο Πατριάρχη Ἀντώνιο τὸν Γ', ποὺ προηγουμένως ἐπίσης ἦταν ἠγοῦμενος.

Ὁ Πατριάρχης Ἀντώνιος Β' θαύμαζε τὴν ἀγιότητα τοῦ ἐορταζόμενου τὴν 31η Μαρτίου ἁγίου μοναχοῦ Βλασίου, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε τὸ α' ἡμισιο τοῦ 9ου αἰῶνος στοῦ Ἄμορον καὶ πέθανε περὶ τὸ 909 στὴν Κωνσταντινούπολι. Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος ἐξυμνοῦσε τὴν ἀγιότητα τοῦ Βλασίου καὶ συνετέλεσε στὴν μετ' ὀλίγον ἀγιοποίησι τοῦ μοναχοῦ τούτου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πνευματικὴ γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι εἶχε μεταβῆ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως στὴν Ρώμη καὶ ζοῦσε ὡς ὑπόδειγμα μοναχοῦ στοῦ ἐλληνικὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου Καισαρίου, ἀκτινοβολώντας τὸ ἐλληνικὸ μοναστικὸ ἰδεῶδες. Μετὰ 18 ἔτη ὁ ἅγιος Βλάσιος ἐπέστρεψε στὴν ἰ. Μονὴ Στουδίου (στὴν Κωνσταντινούπολι) καὶ ἀργότερα μετέβη στοῦ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Δ' ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΣΠΕΡΑΣ

(ἐν τῷ Ὁρθρῷ)

ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΜΠΤΗ ΠΡΩΪ

(κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν)

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

4. Η ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ

«Δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω» (Α' Κορ. ια' 28)

Ἐσπέρα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀπόψε. Τὸ κεντρικὸν δὲ γεγονός τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου εἶναι ἡ παράδοσις τοῦ ἀγιωτάτου Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τ. ἐ. τῆς «κοινωνίας» τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου.

Μεγάλη Πέμπτη! Ἡ κατ' ἐξοχὴν ἡμέρα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου. Καὶ ἡ πλέον ἐπίκαιρος ἡμέρα νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν εἰς τὴν παραγγελίαν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ «δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω».

Ἴδου δὲ μερικῆς σκέψεις βοηθητικαὶ καὶ κατάλληλοι πρὸς τοῦτο.

1. Εἰς τὰς προπαρασκευαστικὰς εὐχὰς τῆς γνωστῆς «Ἀκολουθίας τῆς Θείας Μεταλήψεως», ἀναγινώσκομεν οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, μεταξὺ ἄλλων, καὶ αὐτὴν τὴν ἱκεσίαν πρὸς τὸν Σωτῆρα Χρι-

στόν «Γενέσθω μοι ὁ ἄνθραξ τοῦ παναγίου σου Σώματος καὶ τοῦ τιμίου σου Αἵματος εἰς ἀγιασμόν καὶ φωτισμόν καὶ ῥῶσιν τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· εἰς κουφισμόν τοῦ βάρους τῶν πολλῶν μου πλημμελημάτων...».

Αὕτῃ ἡ ἱκεσία ἔχει σχέσιν μὲ μίαν συγκλονιστικὴν σκηνὴν ποῦ περιγράφει — καὶ τὴν ἐξῆσεν — ὁ προφήτης Ἡσαΐας (κεφ. βον).

Ὁ μέγας αὐτὸς προφήτης, ἐνῶ προσηύχето ἐκ βάθους καρδίας πρὸς τὸν Θεόν, μεταρσιώνεται καὶ μεταφέρεται («εἴτε ἐν σώματι εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν», ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Ἄπ. Παῦλος [Β' Κορ. ιβ' 3]) εἰς τὸν οὐρανόν. Βλέπει τὸν Θεὸν καθήμενον ἐπὶ θρόνου δόξης «ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου». Πέριξ τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου ἴστανται τὰ ἀγγελικὰ τάγματα, ἐνῶ τὰ Σεραφεῖμ, μὲ ἕξ πτέρυγας τὸ καθένα, περιίπτανται εὐλαβικά. Μὲ τὰς δύο πτέρυγας ἐκάλυπτον τὰ πρόσωπά των· μὲ ἄλλας δύο κατεκάλυπταν τοὺς πόδας των· καὶ μὲ τὰς ἄλλας δύο ἱπτάμενα «ἐκέκραγεν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἔλεγον ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ

Ἅγιον Ὅρος, ὅπου ἴδρυσεν μοναστήρι, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Στ' ἔστειλε καὶ εἰδικὸ χρυσόβουλλο.

Ὁ ὄσιος Ἀντώνιος εἶχε διακριθῆ γιὰ τὸ τεράστιο φιλανθρωπικὸ ἔργο του. Ὡς ἡγούμενος εἶχε καταστήσει τὸ μοναστήρι του ἀκτινοβόλο κέντρο χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἐλέους. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνετέλεσεν ὥστε «ψήφω τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συνόδου» νὰ ἐκλεγῆ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ διαδεχθῆ τὸν Πατριάρχη Στέφανο. Ἐμεινε στὸν πατριαρχικὸ θρόνο 8 ἔτη ἕως τὸν θάνατό του (893-901), κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀγιότης του καὶ τὸ φιλανθρωπικὸ του ἔργο ἔλαμψαν ἀκόμη περισσότερο.

Φωτεινὲς σελίδες ἔγραψεν ὁ Πατριάρχης Ἀντώνιος Β' μὲ τὴν καρποφόρο προσπάθειά του πρὸς συμφιλίωσι τῶν ὁπαδῶν τοῦ Πατριάρχου Ἰγνατίου μὲ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Πατριάρχου Φωτίου

τοῦ Μεγάλου καὶ ὄλων μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Τοῦτο ἐπιτεύχθηκε ἰδίως στὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως (Σεπτ. 899), στὴν ὁποία —παρευρισκομένων καὶ δύο ἐκπροσώπων τοῦ Πάπα— ἔγιναν δεκτοὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία ὅσοι εἶχαν χειροτονηθῆ ἀπὸ τὸν ἱ. Φώτιο καὶ ἐπικυρώθηκε ἐκ νέου ἡ δικαιοδοσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Δαλματίας (J.D. Mansi, Sanctorum Conciliorum nova et amplissima collectio 18, 130).

Χαρακτηριστικοὶ εἶναι οἱ ἐξῆς δύο στίχοι τοῦ Ἐμμέτρου Χρονικοῦ τοῦ ιγ' αἰῶνος, ποῦ προβάλλουν τὸν ἅγιο Ἀντώνιο Β' Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐξῆς:

«Ὅσιος ἀνὴρ, ἀρεταῖς ἐστεμμένος οἴκτου ναός, ἀντικρὺς ἀγαθωσύνην.»

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

της δόξης αὐτοῦ» (στίχ. 3). Ὅλοι οἱ ἄγγελοι μὲ πλήρη ἐτοιμότητα νὰ ἐκτελέσουν τὰς βουλὰς τοῦ Ὑψίστου. Συνεπαρμένος ἀπὸ τὸ ὄραμα αὐτὸ ὁ Προφήτης, θὰ ἤθελε νὰ ἀνοίξη καὶ αὐτὸς τὸ στόμα του καὶ νὰ συμπάλῃ μὲ τὰ Σεραφεῖμ τὸν ὕμνον τῆς θείας δόξης. Καὶ ἐκοπᾶ εἰς αὐτομεμφίαν· «Ὡ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυμαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ καὶ τὸν βασιλέα Κύριον σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου» (στίχ. 5). Δὲν τολμῶ νὰ ὑμνήσω, ὁ ταλαίπωρος ἐγώ, τὸν ἅγιον τῶν ἁγίων. Εἶμαι ἄνθρωπος, περικυκλωμένος ἀπὸ τὴν περιβάλλουσαν τὸν κόσμον ἀμαρτίαν. Αἰσθάνομαι τὰ χεῖλη μου ἀκάθαρτα καὶ ἀνάξια...

Ἄλλὰ τότε ἓνα Σεραφεῖμ, κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, τὸν πλησιάζει. Καὶ ἀφοῦ μὲ μίαν λαβίδα ἔλαβεν ἓνα ἄνθρακα ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, τοῦ ἔψαυσε τὰ χεῖλη καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· «ἰδοὺ ἤψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου καὶ τὰς ἀμαρτίας σου περικαθαριεῖ» (στίχ. 7).

* * *

Εἶναι φανερόν ὅτι τὸ ὄραμα ἐκεῖνο εἶχε κάποιον συμβολισμόν. Καὶ ἓνα μήνυμα πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀνθρώπους. Ἐὰν ὁ μέγας προφήτης Ἡσαΐας, ἄνθρωπος ἀφοσιωμένος εἰς τὸν Θεόν, ἤσθάνετο τόσην ἀναξιότητα καὶ ἐννοιωθε τὰ χεῖλη του ἀκάθαρτα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τί νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι εἰς ἀνάξια χεῖλη παίρνομεν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου; Ὁ πολῦτιμος Μαργαρίτης τῆς θείας Κοινωνίας, ὡς ἄνθραξ —ἀναμμένο κάρβουνο ἐκ τοῦ ἁγίου Θυσιαστηρίου— εἶναι καυστικώτατος. Καὶ κατακαίει τοὺς ἀναξίους. «Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως κρῖμα ἐαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου» (Β' Κορ. ια' 29).

Καὶ εἰς μὲν τὸν Ἡσαΐαν ὁ Θεὸς ἐνήργησεν, ὡς προείπομεν, τὴν κάθαρσιν τῶν χειλέων του δι' ἐνόησε Σεραφεῖμ καὶ τῆς λαβίδος. Εἰς ἡμᾶς δὲ ἀντιστοίχως ὁ ἱερεὺς, ὡς ἄλλο Σεραφεῖμ, μὲ τὴν γνωστὴν λαβίδα τῆς Θ. Κοινωνίας, ἐναποθέτει τὸν «ἄνθρακα» —τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου— εἰς τὰς χεῖράς μας. Ἄλλὰ «στῶμεν καλῶς· στῶμεν μετὰ φόβου· πρόσχωμεν». Ὁ ἄνθραξ εἶναι «πῦρ καταναλίσκον». Τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μπορεῖ νὰ φέρῃ εὐλογίαν καὶ νὰ ἐξαγνίσῃ τὸν μετανόησαντα ἀμαρτωλόν· ἀλλὰ μπορεῖ καὶ νὰ ἀποβῇ κρῖμα καὶ κατάκριμα εἰς τὸν τολμητῆαν ποὺ μεταλαμβάνει ἀμετανόητος.

Διὰ τοῦτο ὁ ἀποστολικὸς λόγος μᾶς καθιστᾶ προσεκτικὸς καὶ ὑπευθύνους ἐν προκειμένῳ. «Δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἐαυτὸν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω».

Πρὶν ἀνοίξῃς, ἀδελφέ, τὰ χεῖλη καὶ τὸ στόμα, διὰ νὰ λάβῃς τὴν Θ. Κοινωνίαν, ἐξέτασε καλὰ τὸν ἑαυτόν σου, ἐὰν ἔχῃς τὰς ἀναγκαῖας προϋποθέσεις πρὸς τοῦτο. Ἐὰν συνησθάνῃς τὰς ἀμαρτίας σου — διότι οὐδεὶς ἀναμάρτητος. Ἐὰν μετενόησες δι' αὐτὰς καὶ ἐζήτησες τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου. Ἐὰν ἐξομολογήθῃς καὶ ἔλαβες τὴν συγχώρησιν διὰ τοῦ ἐντεταλμένου λειτουργοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ἡ ἄφεσις τῶν ἀμαρτιῶν παρέχεται εἰς τοὺς προσερχομένους ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσει. Καὶ ὁλοκληρῶνεται διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας. Διὰ τῆς Θ. Κοινωνίας «τὸ αἷμα Ἰησοῦ... καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας» (Α' Ἰω. α' 7). Καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μυστήρια παρέχουν εἰς ἡμᾶς ἁγιαστικὴν χάριν καὶ δύναμιν. Νοοῦνται δὲ συνηρημένα —οὐδέποτε ἄσχετα— πρὸς τὴν θείαν Εὐχαριστίαν. Καὶ ἡ παλαιοχριστιανικὴ προᾶξις τῆς Ἐκκλησίας συνεδύαζε τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων ἐντὸς τῆς Θ. Λειτουργίας, εἰς ἄμεσον σύνδεσμον μετὰ τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ἄλλὰ καὶ ἡ αὐτοτελὴς καὶ κεχωρισμένη τέλεσις αὐτῶν ἀφορᾷ εἰς χριστιανούς ποὺ εἶναι μέλη τῆς Εὐχαριστιακῆς συνάξεως τῆς Ἐκκλησίας.

* * *

Ἀδελφοί. «Τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστὸς» (Α' Κορ. ε' 7). Τὸ Πάσχα τῶν χριστιανῶν εἶναι ἡ θυσία —τὸ Αἷμα— τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Ἀνάστασις Αὐτοῦ. Ἀσυγκρίτως ἀνώτερον «τὸ Πάσχα ἡμῶν» ἀπὸ τὸ ἰουδαϊκὸν Πάσχα, εἰς τὸ ὅποιον ὡσαύτως ἐδέσποζεν ὁ πασχάλιος ἀμνός, προεικονίζων τὸν «ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὸν αἶροντα τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰω. α' 29, 36).

Χωρὶς Θ. Κοινωνίαν δὲν νοεῖται Πάσχα Κυρίου. Καὶ χωρὶς τὴν δέουσαν ψυχικὴν προετοιμασίαν δὲν ἐορτάζεται ἀξίως καὶ μὲ τὴν πρέπουσαν χριστιανικὴν κατανόησιν. «Ὡστε, ἐορτάζωμεν (τὸ Πάσχα) μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας» (Α' Κορ. ε' 8), ἵνα «τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ... καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεῦειν Θεῷ ζῶντι» (Ἐβρ. θ' 14). Ἀμήν.

**Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου
ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ**

Ἐνα ἀκόμη βιβλίον «Μηνυμάτων» τοῦ Σεβασμιωτάτου συγγραφέως. Περιέχει κηρύγματα καὶ ἐποικοδομητικὰ ἀναγνώσματα γὰρ τίς ἱερές Ἀκολουθίης τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαῖων ἐσπέρας ὡς τὴν Ἀποκαθήλωση, τὴν Ταφὴν καὶ τὴν εἰς Ἄδου Κάθοδον.

Ο ΚΥΡΙΟΣ, ΟΙ ΖΗΛΩΤΑΙ ΚΑΙ Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ*

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

“Ὅθεν ὁ ἰσχυρισμός, καθ’ ὃν ὁ Ἰησοῦς κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὡς ἀρχηγὸς τῶν Ζηλωτῶν, ἀποβαίνει πάντη παράδοξος, διότι ὁ Κύριος διὰ τῆς καθ’ ὅλου στάσεως Αὐτοῦ ἐναντι αὐτῶν οὐδέποτε παρέσχε καὶ τὸν ἐλάχιστον ὑπαινιγμὸν ὅτι συντάσσεται πρὸς τὰς μεθόδους καὶ τὸν τρόπον ἐν γένει ἐνεργείας τῶν ἐν λόγῳ ἀναρχικῶν τούτων, οἵτινες διὰ τῶν ὀπλων καὶ τῆς βίας ἐπεδίωκον τὴν κατάλυσιν τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας. Ἡ δικαστικὴ εὐθύνη, ἐν τελευταία ἀναλύσει, βαρύνει ἐξ ὀλοκλήρου τοὺς Ρωμαίους καὶ οὐχὶ τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες διὰ τῆς καταδικαστικῆς εἰς βάρος τοῦ Ἰησοῦ ἐτυμγορίας τῶν ἀπέβησαν, καίτοι ὁ Πιλάτος ἐξάκις¹⁴³ ἀνάιτιον ἐκήρυξε καὶ ἀθῶνον πάσης ἐνοχῆς τὸν Κύριον, οἱ αὐτουργοὶ τοῦ ἐγκλήματος.

Ἀπεναντίας, ἡ ἠθικὴ εὐθύνη βαρύνει ἐξ ὀλοκλήρου τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες οὕτως ἀπέβησαν οἱ ἠθικοὶ αὐτουργοὶ εἰς τὸν φόνον τοῦ Ἰησοῦ, ὡς ἀπεφάνθη ὁ διάσημος νομομαθὴς τῆς Φλωρεντίας Giovanni Rosadi¹⁴⁴. Οὐχὶ βεβαίως ἅπας ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός, ἀλλ’ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ, οἵτινες ἐκ φθόνου καὶ κακεντρέχειας «ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν»¹⁴⁵ κατήγγειλαν εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν τὸν Κύριον διερμηνεύσαντες τὸ θεολογικὸν δόγμα «τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ» μὲ κοσμικὴν - πολιτικὴν ἔννοιαν, ἵνα οὕτως ἐντονώτερον διεγείρωσι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Πιλάτου εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ ἱερατικὴ τάξις τῶν Σαδδουκαίων, συνεργαζομένων τότε ἀναφανδὸν μετὰ τῶν Ρωμαίων, εἰργάσθη δραστηρίως διὰ τὴν καταγγελίαν τοῦ Ἰησοῦ ἐνώπιον τῶν Ρωμαϊκῶν ἀρχῶν κατοχῆς, ὡς καὶ διὰ τὴν περαιτέρω εἰς βάρος τοῦ Κυρίου πορείαν τῆς ὑποθέσεως¹⁴⁶.

Τὸ θεολογικὸν σῶμα τῶν Φαρισαίων, φανατικῶν τότε ἐθνικιστῶν καὶ κρυπτῶν ἢ φανερῶν κηρύκων ἱεροῦ κατὰ τῶν Ρωμαίων πολέμου, καίτοι πλείστοι βασικαὶ διαφοραὶ τὸ ἐχώριζον ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Σαδδουκαίους, συνετάχθη πρὸς στιγμὴν μὲ αὐτοὺς (δηλαδὴ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Σαδδουκαίους), ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἐπιτύχωσιν εὐχερέστερον τὴν ἐξόντωσιν τοῦ Ἰησοῦ, Ὅστις διὰ τοῦ βαθυτάτην ἀπίχησιν εὐρίσκοντος παρὰ τῷ λαῷ κηρύγματός Του ὁσημέραι ἐπεβάλλετο ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ λαοῦ, ἐνῶν διὰ τοῦ δριμυτάτου ἐλέγχου, ὃν ἤσκει κατὰ τῆς ἡγετικῆς Ἰουδαϊκῆς τάξεως τῶν Φαρισαίων, καταφῶρος ἐξέθετε τούτους παρὰ τῷ λαῷ¹⁴⁷.

Οἱ Φαρισαῖοι, λόγῳ τῆς ἐγνωσμένης ἐχθρότητος

αὐτῶν πρὸς τοὺς Ρωμαίους κατακτητῆς, ἠδυνάτου ὅπως ὑποστηρίξωσιν ἀναφανδὸν ἐνώπιον τῶν ἐπισήμων ρωμαϊκῶν ἀρχῶν τὴν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ χαλκευθεῖσαν καταγγελίαν τοῦ πολιτικοῦ Μεσσίου. Οὗτοι εἰργάζοντο κρυφίως καὶ παρασκηνακῶς κατὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ μάλιστα διὰ τὴν ὅσον ἔνεστι ταχύτεραν ἐξόντωσιν Αὐτοῦ. Ἡ συμμετοχὴ αὐτῆ τῶν Ἰουδαίων ἀρχόντων ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς παρεχομένης μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου. Ὁρθῶς ὁ M. Goguel, θεωρεῖ τὸ τέταρτον ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὡς τὴν καλυτέραν ἱστορικὴν πηγὴν διὰ τὴν διήγησιν τοῦ Πάθους¹⁴⁸. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ μαρτυρίαν ὁ ρόλος τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραὴλ περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν καταγγελίαν τοῦ Ἰησοῦ ἐνώπιον τῶν Ρωμαίων.

Ἡ περαιτέρω διαδικασίᾳ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἰησοῦ, ἥτοι ἡ δίκη καὶ ἡ καταδίκη Αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἔργον ἀποκλειστικῶς τῶν Ρωμαίων. Ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ἀνάκρισις τοῦ Ἰησοῦ, κατ’ οὐσίαν ἐπετέλει ἀνεπίσημον προανάκρισιν, διότι ἡ συνεδρίασις τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου δὲν ἦτο κανονικὴ καὶ δι’ ἄλλους λόγους, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐν καιρῷ νυκτὸς συνεδρίασις τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου ἀντέβαινε πρὸς τὰς κειμένας Ἰουδαϊκὰς διατάξεις¹⁴⁹.

Ὅθεν ἡ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου¹⁵⁰ Καϊάφα ἀνεπίσημος προανάκρισις τοῦ Ἰησοῦ μὴ ἔχουσα χαρακτῆρα δικαστικῆς πράξεως, ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν συγκέντρωσιν πληροφοριῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν καλυτέραν θεμελίωσιν τῆς εἰς βάρος Αὐτοῦ διατυπωθείσης καταγγελίας ἐνώπιον τῶν ρωμαϊκῶν ἀρχῶν¹⁵¹.

Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ περὶ τοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου διήγησις εἰς τινα σημεῖα συμφωνεῖ πρὸς ἐκείνην τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ἡ ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως ἀνεπίσημος προανάκρισις τοῦ Ἰησοῦ δὲν περατοῦται διὰ τῆς ἐκδόσεως ἐτυμγορίας¹⁵², ὡς ἐν τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ¹⁵³. Σαφέστερον εἰς τὴν διήγησιν τοῦ Πάθους εἶναι τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, καθ’ ὃ ὁ Ἰησοῦς συνελήφθη¹⁵⁴ ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς στείρας τελοῦσης ὑπὸ τὴν ἐντολὴν χιλιάρχου. Κατὰ τὴν Ἰωάννην διήγησιν, ἡ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐξυφανθεῖσα καταγγελία ὑπὸ τῆς ἡγεσίας τῶν Ἰουδαίων προηγήθη τῆς συλλήψεως Αὐτοῦ: «συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· τί ποιούμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα»¹⁵⁵. Οἱ Σαδδουκαῖοι καὶ οἱ Φαρισαῖοι, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ἄρχουσαν τάξιν τοῦ Ἰσραὴλ, συνήγαγον συνέδριον ἵνα προλάβωσι τὸν ἐπικείμενον

* Συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 7 τοῦ ὑπ’ ἀρ. 1 τεύχους.

κίνδυνον ἐκ τῆς ραγδαίως ἀυξηθείσης δημοτικότητος τοῦ Ἰησοῦ παρὰ τῷ λαῷ, μετὰ μάλιστα τὴν τετραήμερον ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου ἐν Βηθανίᾳ¹⁵⁶. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἀρνοῦνται τὰ θαύματα Αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπιστοῦσιν εἰς τὴν Μεσσιακὴν Αὐτοῦ ιδιότητα, τοῦτο μὲν διότι εἶχον παχυλὰς περὶ Μεσσίου ἀντιλήψεις, ἀναμένοντες αὐτὸν ὡς ἐπίγειον ἄρχοντα, τοῦτο δὲ διότι ἀπέδιδον τὰ θαύματα Αὐτοῦ εἰς τὴν συνεργείαν τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμονίων: «οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια»¹⁵⁷. Οἱ ἐν λόγῳ ἄρχοντες ἐπειδὴ φοβοῦνται περαιτέρω αὔξησιν τῆς δημοτικότητος τοῦ Ἰησοῦ ἀποφασίζουσιν ὅπως ἐπέμβωσι καὶ τεθῆ ὀριστικὸν τέρμα εἰς τὴν ἄκρως ἐπωφελεῖ διὰ τὸν λαὸν δρᾶσιν Αὐτοῦ. Σκέπτονται καὶ ὁμιλοῦν ὡσεὶ ἡ ἐπιτυχία καὶ ἐπικράτησις τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ἐξηρητάτο ἐξ αὐτῶν. Οἱ φόβοι τῶν ἀρχόντων ἐβασίζοντο ἐπὶ τῆς ὑπονοίας ἐνδεχομένης θορυβώδους ὑποδοχῆς τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τοῦ λαοῦ θεωρουμένου ὑπ' αὐτοῦ ὡς τοῦ προσδοκωμένου Μεσσίου. Ὁ φόβος οὗτος τῶν ἀρχόντων δὲν ἐστερεῖτο βάσεώς τινος. Ὁ Ζιγαβηνὸς ἐπ' αὐτοῦ σημειοῖ: «Ἐὰν πάντες πιστεύσωσιν εἰς αὐτόν, ὑποπτευθήσεται τυραννίδα μελετᾶν»¹⁵⁸, ὁ δὲ ἱερὸς Χρυσόστομος παρατηρεῖ: «Ἐὰν ὀχλαγωγῶντα μάθωσιν αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι, ὑποπτεύσουσιν ἡμᾶς, καὶ ἐλεύσονται καὶ καθελούσιν ἡμῶν τὴν πόλιν»¹⁵⁹.

(Συνεχίζεται)

143) α) Ἰωάννου 18,38. β) Λουκᾶ 23,15. γ) Λουκᾶ 23,22αβ. Ματθαίου 27, 23α. Μάρκου 15,14α. δ) Ματθαίου 27,24. ε) Ἰωάννου 19,4. στ) Ἰωάννου 19,6. Ὁ Πιλάτος, βεβαίως, εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν θανάτωσιν τοῦ Χριστοῦ. Παρὰ ταῦτα, ἐνδιαφέρει ἡ πρόθεσις του. Πρόθεσις καὶ ζωηρὰ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ σώσῃ τὸν Χριστόν, ὅπως γράφει καὶ ὁ ἱστορικός τοῦ βιβλίου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων: «ὄν ἡμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἠρώησασθε κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκεῖνον ἀπολύειν» (Πράξεων 3,13). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς καταδικαστικῆς του ἀποφάσεως, τὸ φάσμα τοῦ ἀθώου Ἰησοῦ κατετυράννει τὴν συνείδησιν τοῦ Πιλάτου. Ἐκφρασιν αὐτῆς τῆς τύψεως συνειδήσεως, ἀποτελεῖ ἡ συμβολικὴ πράξις, τῆς νύφως τῶν χειρῶν του. Ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλον τὸν ὑπόλοιπον βίον του, τὴν σκέψιν τοῦ Πιλάτου συνάδευεν, ἀσφαλῶς, ἡ ἀνάμνησις τοῦ αἵματος τοῦ ἀθώου Ἰησοῦ. Ὁ ἄνθρωπος δὲν κρίνεται πάντοτε μόνον ἀπὸ τὰς πράξεις του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς προθέσεις καὶ τὰ ἐλατήριά του. Σημασίαν δὲν ἔχει μόνον τὸ τί πράττει τις. Σημασίαν ἔχει ἐπίσης καὶ τὸ τί ἐπεδίωκε νὰ πράξῃ, ἀλλὰ δὲ τὸ κατώρθωσε διὰ διαφόρους λόγους. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην κρίνων τις τὸν Πιλάτον, πρέπει νὰ καθορίσῃ τὸν βαθμὸν τῆς εὐθύνης του εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χριστοῦ. Βλ. καὶ Ἰωάννου X. Ἀγαπίδη, ἐνθ' ἄν., σελ. 133-134.

144) Giovanni Rosadi, *Il processo di Gesù* (Firenze 1904), σελ. 408. Οὗτος ἐν τῷ περὶ τῆς δίξης τοῦ Ἰησοῦ βιβλίῳ του καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι: «Gesù di Nazareth von fu condannato, fu ucciso; il suo sacrificio non fu un ingiustizia, fu un omicidio»: = Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρετ δὲν κατεδικάσθη, ἐφρονεῦθη ἡ θυσία του δὲν ὑπῆρξε παρα-

βίασις τοῦ δικαιοσύνης, ὑπῆρξεν ἀνθρωποκτονία».

145) Ματθαίου 27,18.

146) Οἱ Σαδδουκαῖοι ὀνομάζονται οὕτως ἀπὸ τοῦ ἱερέως Σαδάκ, ἀρχηγοῦ τῶν Σαδοκιδῶν, ἐκ τοῦ γένους τοῦ ὁποῦ προδ τῆς Βαβυλωνείου αἰχμαλωσίας, ἀπὸ τοῦ Σολομώντος, ἐλαμβάνοντο οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερεῖς διὸ καὶ ὁ Ἱεζεκιὴλ εἰς τὴν περὶ τῆς θεοκρατίας εἰκόνα του εἰς τοὺς Σαδοκιδᾶς μόνον ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα νὰ ὑπηρετῶσιν ἐν τῷ Ναῶ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὡς ἱερεῖς (Ἱεζεκιὴλ 40,46. 43,19. 44,15. 48,11). Ἐντεῦθεν οἱ Σαδοκιδᾶι ἀπετέλεσαν τὸν πυρῆνα τὸν ἱερατικὸν καὶ κατὰ τὴν μετεξοριακὴν ἐποχὴν. Οἱ Σαδδουκαῖοι, ἱερεῖς καὶ λοιποὶ συνατετέλουν τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἐκ τούτων δὲ οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῆς Περσικῆς ἰδία καὶ τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς διηύθυνον τὸ Ἰουδαϊκὸν κράτος (Ἰωσήπου Βίος 1). Οἱ Σαδδουκαῖοι ἦσαν ἀντίποδες τῶν Φαρισαίων, δραστηκώτατοι πολέμοι αὐτῶν, οἱ δ' ἐκ τῶν Σαδδουκαίων λαϊκοὶ ἦσαν φανατικοὶ ὑποστηρικταὶ τοῦ ἀπὸ τῶν κόλπων αὐτῶν ἱερατείου. Βλ. καὶ Oscar Cullmann, ἐνθ' ἄν., σελ. 12-13. Λεων. Φιλιππίδου, ἐνθ' ἄν., σελ. 422-423.

147) Οἱ Φαρισαῖοι ἀποτελοῦντες ἰδιαιτέραν ὁμάδα, ἐθεωροῦντο εὐσεβέστεροι, «κεχωρισμένοι» αὐστηρῶς ἀπὸ τῶν ἄλλων, τῶν ἐχόντων κοσμικὴν νοοτροπίαν. Ἐχθροὶ τούτων ἦσαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι. Οἱ Φαρισαῖοι ἦσαν λεπτολόγοι καὶ αὐστηροὶ τηρηταὶ τοῦ Νόμου (Ἰωσήπου, Ἰουδ. Ἀρχ. 12,2,4. Ἰουδ. Πόλ. II,8,14. Βίος 38. Πρβλ. Πράξεις 22,3. 26,5. Φιλιππησίους 3,5), περιφρονηταὶ τῶν ἀπολαύσεων καὶ ἀνέσεων τῆς ζωῆς (Ἰωσήπου, Ἰουδ. Ἀρχ. 18,1,3), προσπαθοῦντες νὰ ἐφαρμόζωσι καὶ ἐπιβάλλωσιν ἐν τῇ πράξει τὸ ὑπὸ τῶν Νομικῶν ἠρμηνευμένον καὶ προβαλλόμενον ιδεῶδες τῆς κατὰ τὸν Νόμον καὶ τὰς Πατρίους προφορικᾶς παραδόσεις ζωῆς. Ἐντεῦθεν Φαρισαῖοι καὶ Νομικοὶ, κέντρον διδασκαλίας καὶ ζωῆς ἔχοντες τὸν νόμον καὶ τὴν ἰσόκυρον παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων (Ματθαίου 15,2. Μάρκου 7,3) συναρτῶνται καὶ ταυτίζονται (Ἰωσήπου, Ἰουδ. Ἀρχ. 15,1. 15, 10,4. Βίος 38. Πράξεων 5,34). Βλ. καὶ Oscar Cullmann, ἐνθ' ἄν., σελ. 13 καὶ Λεων. Φιλιππίδου, ἐνθ' ἄν., σελ. 418-419.

148) Βλ. M. Goguel, *Jesus 2e éd.*, 1950, σελ. 263 ἐξ.

149) Ὁ ἀρχιερεὺς Καϊάφας περιφρονεῖ ἐπιδεικτικῶς καὶ παραγνωρίζει καταφῶρος τὰς διαδικαστικὰς δικονομικὰς δεσμεύσεις, συμφῶνως πρὸς τὰς ὁποίας ἡ νυκτερινὴ συνεδρίασις ἦτο ἄκυρος: «Κρίνατε πρωῖα κρίματα». (Ἱερεμίου 21,12). Αἱ δίκαι διεξήγοντο ὑποχρεωτικῶς τὴν ἡμέραν, μὲ ἀπεριόριστον δημοσιότητα καὶ ἀπαραίτητον τὴν παρουσίαν τοῦ λαοῦ: «Παρειστῆκει δὲ πᾶς ὁ λαός, Μωϋσῆ ἀπὸ πρῶθεν ἕως δευτέρου» (δικάζοντος). (Ἐξοδος 18,14).

150) Ἰωάννου 18,13. Πρβλ. Ἰωσήπου, Ἰουδ. Ἀρχ. 18,2,2.

151) Βλ. Λεων. Φιλιππίδου, ἐνθ' ἄν., σελ. 528 ἐξ.

152) Λουκᾶ 22,71 «τί ἐτι ἔχομεν μαρτυρίας χρειαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ».

153) Ματθαίου 26,66 «οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· ἔνοχος θανάτου ἐστίς». Μάρκου 14,64 «οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου».

154) Ἰωάννου 18, 3-12.

155) Ἰωάννου 11,47.

156) Ἰωάννου 11, 14-43.

157) Ματθαίου 9,34. 12,24 κλπ.

158) Ζιγαβηνοῦ, *Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον*, MPG., 129,1352C.

159) Ἰω. Χρυσόστομος, Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν, MPG., 59, 358-359.

2. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Τού Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἡ ἐξουσία πού ασκοῦν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ εἶναι μιὰ χαρισματικὴ λειτουργία, ὅπως εἶπαμε, ταυτοχρόνως ὅμως εἶναι καὶ μιὰ κατεξοχὴν ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ σκοπός, γιὰ τὸν ὁποῖο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα παρέχει διὰ τῆς χειροτονίας στοὺς ἐκκλησιαστικούς λειτουργοὺς τὸ χάρισμα τοῦ βασιλικοῦ αξιώματος, εἶναι ἀποκλειστικὰ ἐκκλησιαστικό, ἀφορᾷ δηλαδὴ στὴν καλὴ λειτουργία τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος δηλώνει, ὅτι ὁ Θεὸς δίδει τοὺς χαρισματούχους ἐκκλησιαστικούς λειτουργοὺς «εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 12). Τὸ χάρισμα, ἐπομένως, τοῦ βασιλικοῦ αξιώματος εἶναι ἀπόλυτα συνυφασμένο μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν σωτηριολογικὸ σκοπὸ τῆς. Ἡ εἰδοποιὸς αὐτῆ διαφορὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας τὴν διακρίνει σαφῶς ἀπὸ τὴν κοσμικὴ ἐξουσία. Εἰδικότερα, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία, ὡς καθαρὰ ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία ἔχει τὰ ἐξῆς διακριτικὰ χαρακτηριστικά:

α) **Πνευματικὴ καθοδήγηση:** Τὸ βασιλικὸ χάρισμα δίδεται, καταρχὴν, γιὰ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐκλογή τοῦ Μωϋσῆ καὶ τοῦ Ἀαρῶν εἶχε ἓνα συγκεκριμένο σκοπὸ: νὰ ὀδηγήσουν τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ στὴ γῆ τῆς Ἐπαγγελίας: «Ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου» (Ἐξοδ. γ' 10). Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὴν περίπτωση τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ὁ Θεὸς ἀποκάλυψε στὸν ἀπόστολο Ἄνανία τὸ σκοπὸ καὶ τὴν συγκεκριμένη ἀποστολὴ τῆς κλήσεως τοῦ Σαύλου: «Ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων» (Πράξ. θ' 15).

Ἡ ἐκλογή τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν ἔχει ἄμεση σχέση μὲ τὴν πορεία καὶ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Τὸ χάρισμα, ἐπομένως, τοῦ βασιλικοῦ αξιώματος δὲν εἶναι «διακοσμητικὸ» καὶ δὲν ἀποτελεῖ τόσο προσωπικό, ὅσο λειτουργικὸ χάρισμα, γιὰ ἓνα υπεύθυνο ἔργο πνευματικῆς καθοδήγησης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος¹.

β) **Καταρτισμὸς τοῦ σώματος:** Τὸ χάρισμα

τοῦ βασιλικοῦ αξιώματος δίδεται, ἀκόμη, γιὰ τὸν **καταρτισμὸ** τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος: «Πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἀγίων» (Ἐφεσ. δ' 12). Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες ἔχουν τὴν κλήση νὰ εἶναι περισσότερο «πατέρες» καὶ λιγότερο διοικητές. Ἡ κλήση τους ἔχει καθαρὰ πνευματικὸ καὶ οἰκοδομητικὸ χαρακτήρα. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφερόμενος στὸν χαρακτήρα τῆς προσωπικῆς του κλήσεως, ὡς ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν, γράφει πρὸς τοὺς Κορινθίους χριστιανούς: «Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα» (Α' δ' 15).

γ) **Μαρτυρία στὸν κόσμο:** Τὸ χάρισμα τοῦ βασιλικοῦ αξιώματος δίδεται, ἐπίσης, γιὰ μιὰ **μαρτυρία** τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο καὶ στὴν ἱστορία. Ὁ Κύριος, ἀναφερόμενος στὴν κλήση καὶ τὴν ἀποστολὴ τῶν Μαθητῶν τοὺς εἶπε: «Ἑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς... ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου» (Μαθ. ε' 13,14).

Ὅλα, βεβαίως, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν τὴν κλήση νὰ δίδουν τὴν «μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἀποκ. α' 9) στὴν ἐποχὴ καὶ τὸ περιβάλλον τους. Τὴν ἀποκλειστικὴ ὅμως κλήση τῆς μαρτυρίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀλήθειας τοῦ Εὐαγγελίου του ἔχουν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοί. Ὁ Θεὸς τοὺς καθιστᾷ «βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς», γιὰ νὰ «διαγγέλλουν τὸ πρόσταγμα Κυρίου» (Ψαλμ. 2:6-7). Ἡ «καλὴ μαρτυρία» (Α' Τιμ. γ' 7) τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν, λόγῳ τῆς διακεκριμένης θέσεώς τους στὸν κοινωνικὸ χώρο ἔχει ἰδιάζουσα σημασία, γιὰ τὴν ὑπόσταση τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ τὴν δόξα τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Ἀντίθετα, μιὰ «κακὴ μαρτυρία», ἐκ μέρους τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν, ἀποδεικνύεται καταστροφικὴ γιὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα καὶ καθαρὴ βλασφημία τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Γιὰ τὶς θλιβερὲς αὐτὲς περιπτώσεις ἰσχύει ἡ βιβλικὴ διαμαρτυρία: «Δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι» (Ρωμ. β' 24).

Ἄς δοῦμε, ὅμως, τώρα καὶ τοὺς συγκεκριμένους στόχους, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἔχει μιὰ σύγχρονη ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία.

α) **Στρατηγικὴ:** Ἡ καθοδηγητικὴ κλήση καὶ

ἀποστολή τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν συνεπάγεται καὶ τὴ χάραξη μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς στρατηγικῆς, γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν πορεία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, στὴν συγκεκριμένη ἱστορικὴ συγκυρία.

Ἡ ἐπὶ τῆς γῆς Ἐκκλησία χαρακτηρίζεται καὶ ὀνομάζεται «στρατευομένη», διότι ἀκριβῶς εἶναι ἓνα σῶμα στρατευμένων καὶ ἀγωνιζομένων πιστῶν. Τὰ στρατευμένα μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ἀνάγκη συγκεκριμένων ὁδηγιῶν, προκειμένου νὰ συνεχίσουν «τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως» (Α' Τιμ. στ' 12). Ἡ ὑποχρέωση αὐτὴ βαρύνει κυρίως τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἡγέτες, τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς τῆς στρατευομένης «παρατάξεως Κυρίου». Τὰ κορυφαῖα ἐκκλησιαστικὰ ὄργανα καὶ σώματα (Μητροπόλεις, Συνοδικὰ Γραφεῖα, Ἐκκλησιαστικοὶ Ὄργανισμοὶ) πρέπει νὰ ἔχουν ἐπιτελικὸ κυρίως χαρακτῆρα. Τὴ στρατηγικὴ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Χώρας τὴν χαράσσουν τὰ Ἐπιτελικὰ Γραφεῖα τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ἐτσι, καὶ τὰ Γραφεῖα τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως πρέπει νὰ χαράσσουν τὴν ἐκκλησιαστικὴ στρατηγικὴ, γιὰ ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ ὅλες τὶς μορφές τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου.

β) **Μέσα καὶ ἐφόδια:** Γιὰ νὰ γίνεῖ ἓνας πόλεμος, χρειάζονται μέσα καὶ ἐφόδια. Χρειάζονται ὄπλα, σύγχρονα καὶ ἀποτελεσματικά. Ἐνας ἄοπλος στρατός, μὲ ἄδεια χέρια, δὲν μπορεῖ οὔτε νὰ πολεμήσει οὔτε, τὸ λιγότερο, νὰ νικήσει. Ἐπίσης, τόσο τὰ ὄπλα καὶ ἡ τακτικὴ τῶν πολέμων συνεχῶς ἀλλάζουν. Παλαιὰ πολέμουσαν μὲ σπαθιά καὶ ἀσπίδες. Σήμερα, οἱ πόλεμοι γίνονται μὲ πυροδοτούμενα ὄπλα καὶ μηχανοκίνητα ὀχήματα. Στὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον ἴσχυε ἡ τακτικὴ τῶν «χαρακωμάτων». Στὸ Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, καθιερώθηκε ὁ «κεραυνοβόλος πόλεμος» (Blitz Krieg). Καὶ ὁ ἰδεολογικὸς πόλεμος στὴν ἐποχὴ μας εἶναι ἠλεκτρονικὸς καὶ μὲ τὰ «ὄπλα» του μάχεται τοὺς ἀνθρώπους μέσα στὰ... σαλόνια τοῦ σπιτιοῦ τους...

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία καλεῖται νὰ ἐτοιμάζει καὶ νὰ ἐφοδιάζει τοὺς «καλοὺς στρατιῶτας Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Τιμ. β' 3), μὲ κατάλληλα μέσα καὶ ἐφόδια, γιὰ τὶς μάχες ποὺ δίνουν καθημερινά, στὰ διάφορα μέτωπα τῆς σύγχρονης ζωῆς.

γ) **Ἄνοιγμα στὸ μέγα πλῆθος:** Τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἐποχῆς μας εἶναι τὸ ἄνοιγμα πρὸς τὶς λαϊκὲς μάζες. Κερδοσκοπικὲς ἐπιχειρήσεις καὶ

ἰδεολογικὰ ρεύματα προσπαθοῦν νὰ διευρύνουν τὴν ἐπέκτασή τους σὲ ὅσο τὸ δυνατόν εὐρύτερα στρώματα λαοῦ. Στόχος τους, νὰ ἀποκτήσουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερους πελάτες, περισσότερους καταναλωτὲς τῶν προϊόντων καὶ τῶν... ὑποπροϊόντων τους! Ἐμποροὶ, Ψευδοπροφῆτες καὶ Αἰρετικοὶ κυνηγοῦν νύχτα-μέρα μέσα στὸ μέγα καὶ ἀνώνυμο πλῆθος τῆς σύγχρονης κοινωνίας «τοῦ ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον» (Ματθ. κγ' 15).

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία καλεῖται νὰ ἀνοίχθῃ πρὸς τὰ μεγάλα στρώματα τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀθεΐα καὶ ἡ ἐκκοσμίκευση συνετέλεσαν ὥστε μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ μας νὰ ἔχει διακόψει τὶς σχέσεις του μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ. Αὐτὸ τὸ γνωρίζομε ὅλοι. Ὁ Κύριος ὁμως μᾶς ὑπέδειξε τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸ ζήτημα αὐτό: ὅταν καὶ ἓνα μόνο πρόβατο ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ποιμνὴ, τότε ἐξέρχεται ὁ ποιμένας σὲ ἀναζήτησή του (Ματθ. ιη' 12). Πολὺ περισσότερο, ὅταν «πλανηθοῦν» χιλιάδες πρόβατα καὶ ἀρνία τῆς ποιμνῆς τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἄνοιγμα πρὸς τὸ μέγα πλῆθος εἶναι τὸ πρῶτο καὶ πιὸ ἐπείγον ἔργο τῆς σύγχρονης ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας.

1. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι, κατὰ τὴ στιγμή τῆς χειροτονίας τοῦ Ἐπισκόπου, δηλώνεται σαφῶς, ὅτι «ἡ θεία χάρις... προχειρίζεται τὸν (δεῖνα)... Ἐπίσκοπον τῆς θεοσωστικῆς Ἐπαρχίας» (τῆς δε), στοιχεῖο ποὺ μαρτυρεῖ τὸν ἐκκλησιαστικὸ χαρακτῆρα τοῦ ἱερατικοῦ χαρίσματος.

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- * **ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ, τόμοι Α' καὶ Β', τοῦ Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου.** Πρόκειται γιὰ μιὰ σειρά γραπτῶν ἐποικοδομητικῶν κηρυγμάτων ποὺ ἐμβαθύνουν στὰ μεγάλα καὶ ὑψηλά νοήματα τῆς κατανυκτικότερης περιόδου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας ἔτους. Πολύτιμο βοήθημα γιὰ τοὺς ἱεροκήρυκες καὶ κάθε χριστιανό.
- * **Ἄρχιμ. Συμεῶν Π. Κούτσα, ΑΔΑΜΙΑΙΟΣ ΘΡΗΝΟΣ (σχόλια στὸν Μεγάλον Κανόνα τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης).** Ἐνα ὑπέροχο βιβλίον ποὺ βοηθᾷ τὸν ἀναγνώστη σὲ μιὰ βαθύτερη, προσωπικὴ βίωση τοῦ συγκλονιστικοῦ ἕμνου τῆς Μετανοίας (Β' ἔκδοση).
- * **Ἡ ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ (κείμενο καὶ ἐρμηνεία), τοῦ Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Θεοδοφοπούλου (†), σὲ εὐχρηστο σχῆμα γιὰ τὴν εὐκολότερη συμμετοχὴ τῶν πιστῶν στὶς ἀκολουθίες τῆς Μ. Ἑβδομάδος.**

Ἡ Χώρα τῆς Ἀλυπίας

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Σκυθρωπὰ ἦθη, τέρμα!

Μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ καινούργιου χρόνου ἄς κά-
νουμε μιὰν εὐχή. Νὰ προσπαθήσουμε νὰ ἀπομα-
κρύνουμε ὅσο γίνεται τὴν κατῆφεια καὶ τὴ λύπη
ἀπὸ τὰ πρόσωπα καὶ τὴν καρδιά μας. Ἡ ἀνοιξη
ἦρθε νωρίτερα φέτος, ὁ Ἰωάννης ὁ Προδρόμος,
«ἡ τῆς χάριτος θεόφθογγος χελιδὼν», μᾶς ἔφερε
καὶ πάλι τὸ περίτρανο μήνυμα γιὰ τὸ τέλος τῆς
λύπης μὲ τὴν ἀνατολὴ τῆς νέας οἰκονομίας τῆς σω-
τηρίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως λαμπρὰ ὑμνωδεῖ ὁ ὑ-
μνογράφος Βύζας στὸ στιχηρὸ προσόμοιο τοῦ Ἐ-
σπερινοῦ τῆς Συνάξεως τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προ-
φήτου, Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου!

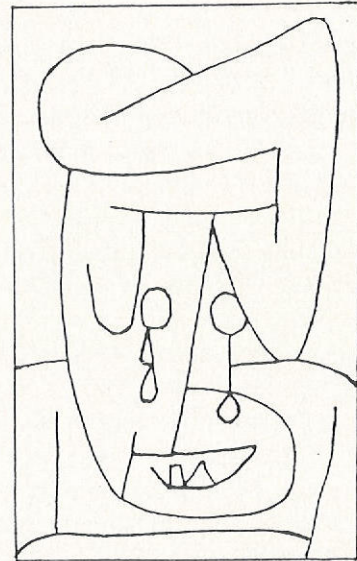
Ἡ εὐχή αὐτὴ δὲν ἀντηχεῖ ὡς σύνθημα, ὅπως τὸ
«χαμογελάτε, εἶναι μεταδοτικό». Ἡ ὡς διαταγή,
«πρόσω ἀριστερὰ» ἢ «*δυτικὰ τῆς λύπης*», ὅπως θὰ
μᾶς συμβούλευε ὁ ἐπιζῶν ἐθνικός μας ποιητὴς
στὴν πρόσφατη ποιητικὴ συλλογὴ του, σὰ νὰ ἀνήγ-
γειλε μία «γεωγραφία αἰσθημάτων»².

Ἡ λύπη προσδιορίζεται τοπικά; *Κάπου* δηλαδὴ
εἶμαι λυπημένος καὶ *κάπου ἄλλου* δὲν εἶμαι; Ὑ-
πάρχει ἓνας τόπος ὅπου ἔχω δικαίωμα ἢ μπορῶ
ἔστω νὰ εἶμαι λυπημένος καὶ *κάπου ὄχι*; Ἀπὸ ποῦ
καὶ πέρα ἀρχίζουν ἢ τελειώνουν τὰ σύνορα τῆς λύ-
πης; Ὡς ποῦ ὁ Ἰωάννης «*ἐξελαύνει τὸ τέρμα τῶν
σκυθρωπῶν ἡθῶν*»; Ποιὰ εἶναι ἡ δικιά μας ἢ Σιών
στὴν ὁποία θὰ μποῦμε στεφανωμένοι μὲ αἶνεση,
ἀγαλλίαμα καὶ εὐφροσύνη κι ἀπ' ὅπου θὰ ἔχει ἐ-
ξαλειφθεῖ ἡ ὀδύνη, ἡ λύπη κι ὁ στεναγμὸς ὅπως
ἀναγγέλει ὁ Ἡσαΐας (35,10); Ὁ «*ἄλυπος οἶκος*»
στὸν ὁποῖο μεταβαίνει ὁ Ὁσῖος Πατὴρ ἡμῶν Ἀλύ-
πιος ὁ Κιονίτης — ἡ μνήμη του τιμᾶται τὴν 26ῃ
Νοεμβρίου — ἀφορᾶ καὶ ἐμᾶς³; Εἶναι καὶ τόπος
δικός μας στὸν ὁποῖο νὰ μποροῦμε ν' ἀποσυρῶμα-
στε «*γιὰ νὰ μὴ λυπόμαστε κι ἐμεῖς ὅπως καὶ οἱ
ἄλλοι, πὺν δὲν ἐλπίζουν πουθενὰ*» (Α' Θεσσαλο-
νικεῖς 4,13); Ἡ εἶναι ἓνας τόπος ὅπου μεταβαίνου-
με μετὰ θάνατον;

Ἡ ποιήτρια Κατερίνα Ἀγγελάκη - Ροῦκ ἔλυσε
τὸ θέμα ὅσον ἀφορᾶ τὴ λύπη. Ἐπινόησε ἓνα τόπο

γιὰ νὰ πηγαίνει ὅταν εἶναι βαθιὰ λυπημένη καὶ
τὸν ὀνόμασε *Λυπιού'*.

*Ἐναν τόπο ἐπινόησα
γιὰ νὰ πηγαίνω ὅταν εἶμαι βαθιὰ λυπημένη
λυπημένη ὡς τοὺς ἄλιωτους πάγους μέσα μου
ὡς τὰ κρυσταλλωμένα δάκρυα,
ὡς νὰ βγοῦν οἱ νοσταλγίες, πανθηροῦλες λευκὲς
ποὺ δαγκώνουν καὶ τσοῦζουν οἱ δαγκωματιές τους.
Λυπιού' λέω τὸν τόπο πὺν ἐπινόησα
γιὰ νὰ πηγαίνω ὅταν εἶμαι βαθιὰ λυπημένη
μιὰ κατάσταση πὺν ἐντείνεται ἀκατάπαυστα
ἀφοῦ ὅλα τὰ ὠραιοποιημένα τοπία τοῦ τέλους
ἀρχίζουν νὰ μυρίζουν μουχλιασμένα νερὰ
καὶ καρποὺς σάπιους.*

Γυναίκα πὺν κλαίει.

Γραμμικὸ σχέδιο ἀπὸ τὸ ἐξώφυλλο τῆς ποιητικῆς συλλογῆς
τοῦ Δ. Ἀγγελῆ, *Τὸ λυπημένο σου πρόσωπο*, βασισμένο σὲ
πίνακα τοῦ Πῶλ Κλέε (Klee) 1939.

Ὁμολογῶ ὅτι εἶναι πολὺ εὐρηματικὴ ἡ σκέψη
τῆς. Ἀρχιμήδεια ἢ ἀναζήτηση. Κι ἂν δὲν τῆς δί-
νουν τὸ «πᾶ σῶ» (τὸ ποῦ νὰ σταθεῖ, τὸν προσφέ-
ρει ἀπὸ μόνη τῆς στὸν ἑαυτὸ τῆς, σὰν ἀποκούμπι
στὴ ζωὴ αὐτὸν τὸν τόπο («Sitz im Leben»). Κι ἂν

βρήκε τὸν τόπο τῆς λύπης αὐτὸ δὲ σημαίνει πὼς δὲν θέλει τὴ χαρὰ, δὲν τὴν ἀποζητᾷ.

*Ἡ πιὸ νέα γυναίκα στὴ Λυπιὸν εἴμ' ἐγὼ
ποῦ κοιτῶ, κοιτῶ καὶ δὲν πιστεύω
πὼς τόσος κουρνιαχτὸς συσσωρεύεται
στὴν ὁδὸ τῆς χαρᾶς.*

«Εἶναι ἐπώδυνη ἡ πραγματικότητα τοῦ δρόμου ποῦ ὀδηγεῖ στὴν ἀτέρομη χαρὰ...»⁵.

Λύπη καὶ χαρμολύπη

Ἡ Χώρα, ὅμως, τῆς Ἀλυπίας, ὅπως θὰ ὀνόμαζα ἐγὼ τὸν τόπο ποῦ ἀναζητούσαμε λίγο πιὸ πάνω γιὰ νὰ ἐντάξουμε τὸν «ἄλυπον οἶκον», προσδιορίζεται τοπικὰ ἢ εἶναι μιὰ κατάσταση, ἕνας τόπος-τρόπος ποῦ τὸν κουβαλᾷς περισσότερο μέσα σου ὅπου κι ἂν πηγαίνεις, ποῦ σ' ἀκολουθεῖ παντοῦ καὶ πάντα; Ὅπου ἡ λύπη μοιράζεται μὲ τὴ χαρὰ καὶ ἡ χαρὰ μὲ τὴ λύπη, «χάρμα μαζὶ καὶ σπαραγμός», αὐτὸ ποῦ ὀνομάζει ἡ παράδοσή μας *χαρμολύπη*, καὶ τὴν συνδέει μὲ τὸ *χαροποιὸν πένθος*⁶. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ προσδιορίσουμε γιὰ ποιά λύπη καὶ γιὰ ποιά χαρὰ μιλάμε.

Ἡ λύπη, ὅπως εἶναι γνωστὸ, περιλαμβάνεται ἀνάμεσα στοὺς ὀκτὼ λογισμοὺς τῆς κακίας⁷ καὶ ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ ἀναλάβει ἀγώνα κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς λύπης «τοῦ ἐπισκοποῦντος τῇ ψυχῇ ἀπὸ πάσης πνευματικῆς θεωρίας καὶ κωλύοντος αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἀγαθῆς ἐργασίας»... «καὶ ἐμβάλοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἀπόγνωσιν». Πρέπει νὰ ἀγωνιστοῦμε ἐναντίον τοῦ πνεύματος τῆς λύπης, «ὅπως ἀπελάσωμεν αὐτὸ τῆς ἡμετέρας καρδίας». Ἄς θυμηθοῦμε ὅτι τὸ ἴδιο ρῆμα «ἀπελαίνω» χρησιμοποιεῖται γιὰ τὰ «σκυθρωπὰ ἦθη» καὶ «τὸ πνεῦμα τῆς λύπης» ποῦ φαίνεται νὰ συμπίπτουν.

Ἡ λύπη ὡς δεῦτερο συνθετικὸ τῆς χαρμολύπης εἶναι ἄλλο πράγμα. Ὁ ἅγιος Κασσιανὸς ὁ Ρωμαῖος μᾶς προτρέπει: «Ἐκείνην μόνην τὴν λύπην ἀσκήσωμεν, τὴν ἐπὶ μετάνοιαν τῶν ἡμαρτημένων, μετ' ἐλπίδος ἀγαθῆς γινομένην» περὶ ἧς ὁ Ἀπόστολος εἶπεν ὅτι ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται (Β' Κορινθίους 3,10)». Καὶ μᾶς ψιθυρίζει τὸ ἀκριβὸ μυστικόν: «Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη, τῇ ἐλπίδι τῆς μετανόιας διατρέφουσα τὴν ψυχὴν, χαρᾶ σύμμεικτος ὑπάρχει».

Ἀσφαλῶς οἱ εὐλαβεῖς καὶ σεβαστοὶ ἀναγνώστες τῆς στήλης δὲν θὰ περιμένουν νὰ διαπραγματευθῶ ἐν ἐκτάσει τὸ μέγα τοῦτο θέμα τῆς λύπης καὶ τῆς χαρμολύπης. Στόχος μου ὅπως πάντα εἶναι νὰ τοὺς θυμίσω πράγματα ποῦ ἤδη ξέρουν καὶ νὰ τοὺς παραπέμψω ἐκεῖ ποῦ μποροῦν νὰ βροῦν νά-

ματα ζωῆς γιὰ τὴ δική τους τὴ ζωὴ καὶ τὶς ζωὲς ἐκείνων ποῦ τοὺς ἔχει ἐμπιστευθεῖ ὁ Κύριος στὴ θεοφιλή διακονία τους. Εἶναι ἐνδιαφέροντα τὰ ὅσα προτείνει ὁ ἅγιος Κασσιανὸς ὡς θεραπευτικὴ ἀγωγή τῆς λύπης: «*Αὕτη δὲ θεραπεύεται διὰ προσευχῆς καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος καὶ μελέτης τῶν θείων λογίων καὶ τῆς μετὰ ἀνθρώπων εὐλαβῶν διαγωγῆς*»⁸.

(Συνεχίζεται)

1. «Ὡς τοῦ Πνεύματος ἐραστής, καὶ τῆς χάριτος θεόφθογγος χελιδὼν, τρανῶς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Βασιλέως, βροτῶν τῷ γένει ἐξ Ἀγνῆς φαινῶς ἀνατεῖλαντος, εἰς μερόπων ἀνάκλησιν, κατεμίνυσας Πρόδρομε, τῶν σκυθρωπῶν ἠθῶν, ἀπελαίνων τὸ τέρμα, καὶ ζωῆς αἰδίου ἐπιβαλέσθαι ἰθύνων, τὰς καρδίας τῶν ἐν μετανοίᾳ βαπτιζομένων, μάκαρ θεόληπτε» (Μηναῖον Ἰανουαρίου, Ἀθήναι, Ἐκκλ. Βιβλιοθήκη «Φῶς», 1970, σ. 153-154).

2. Ὀδυσσεᾶ Ἐλύτη, *Δυτικὰ τῆς λύπης*, Ποιήματα. Ἀθήνα, Ἐκδ. «Ἰκαρος» 1995, 27 σ. Βλ. κριτικὴ τοῦ Παντελεῖ Μπουκαλά στὴν «Καθημερινή» τῆς 9 Ἰανουαρίου 1995, σ. 10.

3. Βλ. τὸν τελευταῖο στίχο πρὸ τοῦ Συναξαρίου: «*Εἰκάδι ἔκτι ἄλυπον, Ἀλύπτε, βῆς ἐπὶ οἶκον*» (Μηναῖον Νοεμβρίου, σ. 340β).

4. Κατερίνας Ἀγγελάκη - Ρούκ, *Λυπιὸν*, Ἐνα ποίημα, μὲ δύο ξυλογραφίες τοῦ Γιάννη Στεφανάκι, μιὰ ἔκδοση τοῦ περ. «Νέο Ἐπίπεδο», Ἀθήνα, Ἐκδ. Χειροκίνητο, 1995. Οἱ στίχοι ποῦ παραθέτω εὐθὺς ἀμέσως προέρχονται ἀπὸ τὴ σ. 9 ὁ πιὸ κάτω ἀπὸ τὴ σ. 21 καὶ στὸ τέλος τοῦ ἀρθροῦ ἀπὸ τὴ σ. 27.

5. Ὁραία φράση ποῦ ἀντιγράφω ἀπὸ τὸ ἐμπεριστατωμένο λῆμμα «Λύπη» στὸ *Λεξικὸ Βιβλικῆς Θεολογίας*, Ἀθήνα, ἔκδ. «Βιβλικὸ Κέντρο Ἄρτος Ζωῆς», 1980, σσ. 614-618 (ἡ φράση ἀπὸ στ. 616).

6. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, *Κλίμαξ*, Λόγος Ζ' «Περὶ τοῦ χαροποιοῦ πένθους», παρ. ια': «Κατέχων κάτεχε τὴν μακαρίαν τῆς ὁσίας κατανύξεως χαρμολύπην, καὶ μὴ παύση τῆς ἐν αὐτῇ ἐργασίας, ἄχρις οὐ μετάρσιον ἐκ τῶν ἐντεῦθεν καὶ καθαρὸν τῷ Χριστῷ παραστήση σε». Ὁρωπὸς Ἀττικῆς, ἔκδ. Ἰ. Μ. τοῦ Παρακλήτου μὲ εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια, πίνακες Ἄρχμ. Ἰγνατίου, 1978, σ. 142.

7. Περὶ λογισμοῦ καὶ λογισμῶν τῆς κακίας βλ. πρόχειρα τὸ λῆμμα «λογισμὸς» τοῦ Α. Κάλλη στὴν Θ.Η.Ε. τ. 8, 1966, σσ. 327-329. Οἱ παραπομπὲς στὸ κείμενό μου περὶ λύπης προέρχονται ἀπὸ τὴν πραγματεία τοῦ ἁγίου Κασσιανοῦ τοῦ Ρωμαίου, *Πρὸς Κάστορα ἐπίσκοπον περὶ τῶν ὀκτὼ τῆς κακίας λογισμῶν*, ποῦ βρίσκονται στὸν πρῶτο τόμο τῆς *Φιλοκαλίας* τῶν Ἱερῶν Νηπιτικῶν σὲ ἔκδοση (πέμπτη) τοῦ Ἀστέρος 1982, σσ. 61-80. «Περὶ λύπης» ἀπὸ ὅπου καὶ παραπέμπουμε βλ. στὶς σ. 74-76. Ἐπωφελὴς θὰ ἦταν ἀκόμα καὶ ἡ μέση τοῦ Γενικοῦ Εὐρετηρίου ἀναζήτησις στοὺς πέντε τόμους τῆς *Φιλοκαλίας* κειμένων ποῦ ἀφοροῦν στὴ λύπη καὶ σὲ ἄλλους λογισμοὺς (βλ. τ. 5, 1976, σ. 115 κ.έ.).

8. Ἐτσι καταλήγει τὸ λόγο τοῦ περὶ λύπης. Γιὰ τὴν *χαρμολύπη* βλ. Π. Β. Πάσχου, *Ἐρωτὸς Ὁρθοδοξίας*, Ἀθήναι, Ἀποστολικὴ Διακονία, 1973, τὸ κεφ. «Ἡ χαρμολύπη τοῦ σταυροῦ» σ. 192-199 (πρβλ. σ. 184).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ*

Τού κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ, Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

Τὸ Τυπικὸ τοῦ Ἁγίου Σάβα, πρὸς τὸ ὁποῖο συμφωνεῖ καὶ τὸ Τυπικὸ τοῦ Σωτήρος Μεσσηνίας, φαίνεται ὅταν νὰ ἀδιαφορεῖ καὶ γιὰ τὸ μῆκος τῆς ἀκολουθίας μετὰ τὴν προσθήκη τοῦ πολυελέου καὶ γιὰ τὴν βραχύτητα τῆς νυκτὸς τῶν ἐαρινῶν καὶ θερινῶν μηνῶν. Στερεοτύπως ἐπαναλαμβάνει τὶς διατάξεις «ἢ συνήθης στιχολογία» ἢ «καὶ συνήθεις στιχολογία», ἐνοώντας, ὅπως εἶπαμε, τὰ δύο καθίσματα καὶ τὸν ἄμωμο, καὶ προσθέτει «καὶ ὁ πολυέλεος». Σπανιότατα διευκρινίζει ὅτι στὴν «ἐξ ἔθους ἅπασαν στιχολογίαν» ὑπονοεῖται καὶ ὁ ἄμωμος. Ἡ ἀσάφεια ὅμως ἐδῶσε ἀφορμὴ στὸ νὰ ἐρμηνευθεῖ ἡ διάταξη αὐτὴ ὅτι σημαίνει παράλειψη τοῦ ἄμωμου καὶ τῶν εὐλογηταρίων ὅταν ψάλλεται πολυέλεος. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη στὴν περίπτωση τῆς Κυριακῆς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. Τὸ Τυπικὸ τοῦ Ἁγίου Σάβα καθορίζει: «ἢ συνήθης στιχολογία καὶ ὁ πολυέλεος». Τὸ Τυπικὸ τοῦ Κωνσταντίνου ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν τὰ ἴδια: «τὸ Ψαλτήριον καὶ ὁ πολυέλεος». Τὸ Τυπικὸ τοῦ Βιολάκη, ἐπαναλαμβάνει μὲν τὴν διάταξη τοῦ Τυπικοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, προσθέτει ὅμως σὲ ὑποσημείωση: «εὐλογητάρια οὐ λέγονται». Ἡ παρερμηνεία τῆς ἀσαφούς διατάξεως τοῦ Τυπικοῦ τοῦ Ἁγίου Σάβα κατὰ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐπισημοποιήθηκε. Θεωρήθηκε αὐτονόητο ὅτι παραλείπεται ὁ ἄμωμος, ἐπομένως καὶ τὰ ἀναστάσιμα εὐλογητάρια - στιχηρά του. Ἀντιθέτως τὰ νεότερα Ἁγιορειτικὰ Τυπικὰ μένουν πιστά, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, στὴν παλαιὰ καὶ ὀρθὴ πράξη, ἐφαρμόζοντας μιὰ ἐνδιάμεση μὲν, ἀλλ' ἀκριβεστέρᾳ πρακτικῇ. Στὶς περιπτώσεις πού παρεμβάλλεται πολυέλεος, ἀκόμα καὶ στὶς θεομητορικὲς ἑορτές, παραλείπουν μὲν τὴν στιχολογία τοῦ ἄμωμου γιὰ νὰ μειώσουν τὸ μῆκος τῆς ἀκολουθίας, διατηροῦν ὅμως τὰ ἀναστάσιμα εὐλογητάρια, τρόπον τινὰ ἀντικαθιστώντας τὸν ἄμωμο διὰ τοῦ πολυελέου. Αὐτὸ ἀκριβῶς προβλέπουν καὶ γιὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, τοποθετώντας τὰ εὐλογητάρια «εὐθῶς» μετὰ τὴν α' καὶ β' στιχολογία, τὸν πολυέλεο καὶ τὴν ἐκλογή (Τυπικὰ Διονυσίου, Ξηροποτάμου, Μεθοδίου κ.λπ.). Καὶ ὀρθῶς, γιατί κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, καθὼς καὶ κατὰ τὶς θεομητορικὲς ἑορτές, γιὰ τὶς ὁποῖες ὅπως εἶπαμε ἰσχύει ἡ ἴδια τάξη, δὲν αἴρεται ὁ ἀναστάσιμος χαρακτήρας τῆς Κυριακῆς, πού ἐξαιρέτως προβάλλεται μὲ τὰ ἀναστάσιμα εὐλογητάρια. Ἡ παράλειψη τοῦ ἄμωμου ὀφείλεται σὲ «τεχνι-

κὰ» καθαρῶς αἷτια καὶ ὄχι σὲ θεωρητικούς λόγους, τὴν ὑπερβολικὴ δηλαδὴ ἔκταση πού προσελάμβανε ἡ ἀκολουθία μετὰ τὴν προσθήκη τοῦ πολυελέου.

Στὰ ἐνοριακὰ τυπικὰ ἢ παράλειψη τῶν εὐλογηταρίων κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως καὶ καθ' ὅλες τὶς παρόμοιες περιπτώσεις νομίζω πὼς εἶναι ἀδικαιολόγητη. Οὕτως ἢ ἄλλως οὔτε τὰ καθίσματα, οὔτε ὁ πολυέλεος οὔτε καὶ ὁ ἄμωμος στιχολογοῦνται γιὰ νὰ ἐπικαλεσθοῦμε τὸ μῆκος τῆς ἀκολουθίας. Ἡ πρακτικὴ δὲ αὐτὴ ἐφαρμόζεται στὶς ἐνορίες μᾶλλον ἀπὸ καταβολῆς, ἀπὸ τῆς ἐπικρατήσεως δηλαδὴ τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ καὶ σ' αὐτές. Ἐστὼ καὶ ἂν ἐπισημῶς δὲν θέλουμε νὰ τὸ ὁμολογήσουμε σήμερα, ὁ ἅγιος *Συμεὼν Θεσσαλονίκης*, γνώστης ἄριστος τῆς ἀκριβείας τοῦ Τυπικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν συνθηκῶν τῶν ἐνοριῶν καὶ τῆς ἐνοριακῆς λατρείας τῆς ἐποχῆς του, μαρτυρεῖ: «... διὰ τὸ μὴ ἰσχύειν τελεῖν πάντα τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ οὐ γὰρ Ψαλτήριον λέγουσι, πλὴν τῆς ἁγίας καὶ μόνης Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς» (Διάλογος, κεφ. 302-303). Ἦδη δὲ τὰ εὐλογητάρια, νεκρῶσιμα ἢ ἀναστάσιμα, στὴν ἐνοριακὴ πράξη ἔχουν —καλῶς ἢ κακῶς— ἀποδεσμευθεῖ ἀπὸ τὸν ἄμωμο, ὅπως καὶ τὰ τροπάρια καθίσματα ἀπὸ τὰ καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου. Πιθανὸν ὅμως, εἰδικὰ γιὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, συνέβαλε καὶ τὸ παράλληλο τῆς ἑορτῆς τῆς ὑψώσεως, τῆς ὁποίας ἡ ἐκλογή ψάλλεται κατὰ τὴν Γ' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν. Ἐκεῖ ὅμως πρόκειται γιὰ δεσποτικὴ ἑορτὴ, πού ὅταν συμπίπτει μὲ Κυριακὴ «οὐδὲν τῶν ἀναστασίμων ψάλλεται». Ἐδῶ ὅμως τὸ κυρίαρχο θέμα εἶναι ἡ ἀνάσταση, τὸ θέμα τῆς Κυριακῆς. Ἡ προσκύνηση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἔρχεται ὡς δεῦτερο θέμα, θεματολογικὰ ὑποδεέστερο καὶ ἱστορικὰ μεταγενέστερο.

Τὸ ζήτημα τῆς ψαλμωδίας πολυελέου καὶ εὐλογηταρίων κατὰ τὶς θεομητορικὲς ἑορτές, ὅταν συμπίπτουν μὲ Κυριακὴ, καὶ τὶς ἄλλες περιπτώσεις ἀπασχόλησε τὸν μακαριστὸ οἰκονόμο π. *Γεώργιο Ρήγα* στὰ «Ζητήματα Τυπικοῦ», Ἀθήναι 1954, σελ. 30-34 («Τὰ καθίσματα τοῦ ὄρθρου τῶν Κυριακῶν»), καθὼς καὶ τὸν ἀείμνηστο *Γεώργιο Μπεκατώρο* στὴν Τάξη τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἔτους 1973 (σελ. 7-16). Καταλήγουν σὲ διαφορετικὰ συμπεράσματα. Ὁ πρῶτος τάσσεται ὑπὲρ τῆς ψαλμωδίας τῶν εὐλογηταρίων, ὁ δεῦτερος ὑπὲρ τῆς παραλείψεώς τους (βλέπε καὶ «Τάξις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν 1951», σελ. 14). Ἡ ἀνωτέρω ἀναδρομὴ ἔδειξε ὅτι ὀρθοτέρα εἶναι ἡ θέση τοῦ π. Ρήγα.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 13 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

Ο Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΑΙ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ, Ἱεροκήρυκος

3. Τὸ «χρυσάφι» τῆς ἡδονῆς

Βέβαια ὁ ἱ. Πατὴρ στὸ γάμο ἔδινε ἔννοια πνευματικὴ, ἔννοια ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἀπλὴ σαρκικὴ συνάφεια. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι ἀπέφυγε νὰ ἐξετάσει τὴν πιὸ ἀνθρώπινη, τὴ σαρκικὴ ἔννοια τοῦ γάμου καὶ διδάξει ἀνάλογα τοὺς πιστοὺς. Ὅπως, γιὰ παράδειγμα, ὅταν ἐπιχειρεῖ νὰ ἐρμηνεύσει, πῶς γίνονται εἰς σάρκα μίαν ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα. Μὲ τὴν παρομοίωση τοῦ χρυσοῦ καὶ μὲ τὴ γλῶσσα κάπως τολμηρὴ γιὰ τὰ ἥθη ἐκείνης τῆς μακρυνῆς ἐποχῆς, ἐξηγεῖ πῶς ἡ γυναῖκα δέχεται τὸ «πιότατον», τὸ πιὸ ἐκλεκτό, τὸ πιὸ πολῦτιμο ὑγρὸ τοῦ σώματος, τὸ σπέρμα, συλλαμβάνει καὶ τεκνογονεῖ καὶ τὸ παιδὶ κατόπιν γίνεται ὁ κρικός, ὁ σύνδεσμος, ἡ γέφυρα τῶν δύο ὑπάρξεων.

Καὶ ἐδῶ φυσικὰ ἀπὸ μία ἀνώτερη σκοπιὰ βλέπει τὴ συνουσία καὶ ἐρμηνεύει τὸ νόημα καὶ τὴ σκοπιμότητά της. Τῆς δίνει ἔννοια ὁ πατερικὸς λόγος, ποὺ μάταια θ' ἀναζητήσει κανεὶς στὴν πλούσια πλὴν ἐμετικὴ καὶ ἀποκρουστικὴ καὶ σατανικῆς ἐμπνεύσεως ἐρωτικὴ φιλολογία τοῦ καιροῦ μας.

«Πῶς δὲ καὶ γίνονται εἰς σάρκα μίαν; Καθὰπερ χρυσοῦ τὸ καθαρῶτατον ἂν ἀφέλης καὶ ἐτέρου ἀναμίξης χρυσοῦ, οὕτω δὲ καὶ ἐνταῦθα, τὸ πιότατον καθὰπερ τῆς ἡδονῆς χωνευούσης ἡ γυνὴ δεχομένη τρέφει καὶ θάλπει καὶ τὰ παρ' ἑαυτῆς συνεινεγκαμένη ἄνδρα ἀποδίδωσι. Καὶ γέφυρά τις ἐστὶ τὸ παιδίον»¹⁷.

4. Ἡ πνευματικότητα τοῦ γάμου

Στὸ γάμο πάντως δίνει ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἀνώτερη ἀπὸ τὴ σαρκικὴ συνάφεια ἔννοια. Ἐὰν ὁ γάμος περιοριζόταν στὴ σαρκικὴ μίξη, τότε, τολμᾷ καὶ λέγει, καὶ ἡ πορνεία θὰ λογιζόταν γάμος. «Γάμος οὐ διὰ τὴν μίξιν λέγεται γάμος, ἐπεὶ οὕτω γε καὶ ἡ πορνεία γάμος ἂν ἦν, ἀλλὰ διὰ τὸ στέργειν ἐνὶ τὴν γαμουμένην ἄνδρὶ καὶ τούτω τῆς πόρνης διέστηκεν ἡ ἐλευθέρια καὶ σώφρων γυνή»¹⁸.

Ἀκριβῶς δὲ ἐπειδὴ ὁ γάμος ξεπερνᾷ τὰ στενὰ ὄρια τοῦ ἐνοτίκτου καὶ ἔχει κάποια ἱερότητα, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν προσκλήθηκε δὲν ἀρνήθηκε νὰ πάει στὸ γάμο τῆς Κανᾶ ἀγιαζοντας ἔτσι καὶ τιμώντας μὲ τὴν παρουσία του τὸ θεσμὸ τοῦ γάμου. Μάλιστα δὲν ξέχασε νὰ προσφέρει καὶ τὸ γαμήλιο δῶρο του. Τὸ δὲ γαμήλιο δῶρο τοῦ Κυρίου στοὺς νεονύμφους τῆς Κανᾶ ἦ-

ταν τὸ κρασί, τὸ ἀρίστης ποιότητος ἐκ θαύματος κρασί του.

«Ὁ Δεσπότης γάμον καὶ οὐκ ἐπισχύνθη, ἀλλὰ καὶ τῇ παρουσίᾳ καὶ τῷ δῶρῳ τὸ πρᾶγμα ἐκόσμησε (καὶ γὰρ καὶ δῶρα τῷ γάμῳ μείζονα ἀπάντων εἰσηνεγκεν τὴν τοῦ ὕδατος φύσιν εἰς οἶνον μεταβαλὼν)»¹⁹.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ γάμος, κυρίως μὲ τὴ χριστιανικὴ πίστη, ἀπέκτησε ἠθικὴ ἔννοια, ἱερότητα, ὑψηλὴ σκοπιμότητα, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἱ. Πατὴρ, ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὴν εὐτυχία του, ἀξιῶνει ἀπὸ τὸ χριστιανὸ νὰ τὸν βλέπει ὄχι σὰν ἕνα ἀπλὸ βιολογικὸ ἢ κοσμικὸ γεγονός ἀλλὰ σὰν κάποια ἱερὴ ὑπόθεση. «Μὴ ἀπλῶς, μηδὲ ὡς ἔτυχε περὶ τούτου βουλεύου», τονίζει κάπου ὁ ἱ. Χρυσόστομος²⁰. Συμβουλεύει δὲ τὸ χριστιανὸ νέο, ποὺ ἐτοιμάζεται νὰ δημιουργήσει οἰκογένεια, νὰ εἶναι ἐκλεκτικὸς στὴν ἀναζήτηση τῆς μέλλουσας συζύγου του μὲ κριτήρια καθαρῶς πνευματικά.

5. Πρὸς ἀναζήτηση νύμφης καὶ σύντομα μάλιστα

Ὁ χριστιανὸς νέος πρέπει νὰ ἐπιζητεῖ στὴ μέλλουσα σύζυγό του «εὐγένειαν ψυχῆς». Νὰ μὴ τὸν ἐλκύουν «ἐπιτριμίματα καὶ ὑπογραφαί» (γυναικεῖοι καλλωπισμοί), «οὐδὲ χρυσίον καὶ ἱμάτια πολυτελῆ» ἀλλὰ ἡ ἀρετὴ τῆς γυναίκας, ἀφοῦ πρόκειται νὰ πάρει «συνέμπορον τοῦ βίου», δηλαδὴ σύντροφο, βοηθὸ καὶ ὄχι «καπηλείας (πανουργίας) κοινωνόν»²¹.

Στὸ θέμα ὅμως αὐτὸ τῆς ἀναζήτησης καλῆς συζύγου ὁ ἱ. Χρυσόστομος θεωρεῖ καὶ ἄλλους ὑπευθύνους. Ὑπεύθυνος δὲν εἶναι μόνον ὁ νέος. Ὑπεύθυνοι εἶναι καὶ οἱ γονεῖς τοῦ νέου. Ὁ ἴδιος ὁ Ἱεράρχης δὲν παραιτεῖται ν' ἀσχοληθῇ διεξοδικὰ μὲ τὸ θέμα τῆς προετοιμασίας τῶν νέων γιὰ τὸ γάμο χαρακτηρίζοντας, ἀστεειυόμενος, τὸν ἑαυτοῦ τοῦ «νυμφεύτρια», δηλαδὴ προξενήτρα. «Νά, λέγει, σᾶς μιλῶ σὰν προξενήτρα»²².

(Συνεχίζεται)

17. μᾶλλον «ἀνδρὶ» ἀντὶ «ἀνδρα», Ἱ. Χρυσ., Εἰς τὴν πρὸς Κολοσ. ὁμιλ. ΙΒ', ΕΠΕ 22, 344. Πρὸβλ. Χρήστου Βάντσου, Ὁ Γάμος καὶ ἡ προετοιμασία αὐτοῦ ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου Ποιμαντικῆς. Ἀθήναι 1977, σ. 87.

18. Ἱ. Χρυσ., Περὶ μονανδρίας 351D, ΑΑΠ 8.

19. Ἱ. Χρυσ., Εἰς τὸν ἱερὸν θεσμὸν τοῦ γάμου Α', 195Α, ΑΑΠ 35.

20. Ἱ. Χρυσ., Ἐνθ. ἀν. Γ', 216Ε, ΑΑΠ 35.

21. Ἱ. Χρυσ., Εἰς τὰς καλὲνδρας 705Α-Β, ΑΑΠ 14.

22. Ἱ. Χρυσ., Εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλ. Ε', ΕΠΕ 22, 458.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 14 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

Ο ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ «ΚΑΡΠΟΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ»*

Του Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Θ. ΧΡΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Συνεχίζοντας την σύντομη διαδρομή μας θα συζητήσουμε για την χρησιμότητα, όπου όταν κάποιος έχει αυτή την άρετή, αγαπᾶ ἐγκάρδια, ἀφοῦ «ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται...»²⁶, γὰρ νὰ ἐρθεῖ ὁμόχρονός μας Ἱεράρχης καὶ νὰ προσδιορίσει ὅτι «εἶναι ἡ ἀγαθὴ διάθεση καὶ καλοσύνη ἔναντι τοῦ πταιόντος σὲ μᾶς. Εἶναι ρίζα τῆς μακροθυμίας, ἀλλὰ καὶ καρπός. Ἐάν κανεὶς δὲν ἔχει χρησιμότητα, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μακρόθυμος»²⁷. Ὅλα ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ψυχικὴ μας διάθεση. Ἐκεῖνος πὺν ἔχει μίσος, ἔχθρα καὶ προκατάληψη, ἀκόμα καὶ γιὰ τὰ πρῶτου βαθμοῦ συγγένειας πρόσωπα, δὲν θὰ ἀναγνωρίσει ποτὲ τὸ δίκιο τοῦ ἄλλου καὶ θὰ προχωρᾶ ἀπομονωμένος, γιὰ χάρη τοῦ ἐγωισμοῦ του. Χωρὶς στὴν οὐσία νὰ ἔχει τὴν ἀρετὴ - καρπὸ τοῦ Πνεύματος τῆς χρησιμότητας, θὰ ζεῖ χωρὶς καὶ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀγάπη, πρῶτα τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ὕστερα τῆς οἰκογένειάς του.

Ἡ ἀγαθὴ διάθεση (πράγμα πὺν δὲν ἔχει αὐτὸς πὺν στερεῖται χρησιμότητας) καὶ ἡ καλοσύνη, μάθαμε πὺς λέγονται μὲ μιά λέξη ἀγαθοσύνη. Βαθύτερο αἴτιο πολλῶν κακῶν εἶναι ἡ παρεξήγηση. Ἡ πολυτέλεια τοῦ νὰ συνεννοηθοῦμε λείπει ἀπὸ τοὺς πολλούς. Τὸ νὰ φθάσουμε τὰ προβλήματα μέχρι χωρισμοῦ καὶ προστριβῶν, εἶναι πολὺ συνηθισμένο στοὺς καιροὺς μας, ἀφοῦ ἡ καθημερινὴ τριβὴ μὲ ἄτομα ξένα μὲ αὐτὸ πὺν λέμε εἰλικρίνεια καὶ ἀγάπη μᾶς κάνουν νὰ ἔχουμε κάθε ἐπιφύλαξη, νὰ ἔχουμε ὀχυρωθεῖ στὸ ἀτομικὸ μας συμφέρον. Δὲν ἀφήνουμε πιά τὸν ἄλλον νὰ ἐκφρασθεῖ, ἐπειδὴ δὲν μᾶς ἀρέσει ἡ κριτικὴ καὶ ὁ διάλογος, φοβόμαστε πολλὰ φορὲς τὴν ἀλήθεια. Τὸ πληρώνουμε αὐτὸ μὲ ἀμέτρητες οἰκογένειες διαζευγμένες ἢ μὲ πιδ ἀμέτρητες περιπτώσεις ἐλεύθερης διαβίωσης ἢ καὶ συμβίωσης, γιὰ νὰ εἶναι ἀκόμα πιδ εὐκολὸς ὁ χωρισμός. Μποροῦν ὁμως νὰ συμβοῦν ὅλα αὐτὰ μὲ τοὺς γονεῖς μας, τ' ἀδέλφια μας; Τότε πραγματικὰ τί οἰκογένεια οἰκοδομοῦμε;

Ταυτόχρονα ὅταν οἱ γονεῖς ἔχουν ἐκεῖνοι πρῶτοι τὴν ἀρμόζουσα καλοσύνη τότε θὰ μπορέσουν καὶ νὰ δώσουν συμβουλὲς γιὰτὶ «ἐκεῖνος πὺν εἶναι γεμάτος καλοσύνη ἔχει πλήρη γνώση καὶ μπορεῖ νὰ νοθετεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον»²⁸. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὀδηγεῖ ἡ καλοσύνη, στὸν καλὸ διάλογο καὶ στὴν —σὰν μία ἄριστη ὀρχήστρα— παρουσία τῆς οἰκο-

γένειας αὐτῆς, «διότι ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος φανερόνεται μὲ κάθε καλοσύνη, δικαιοσύνη καὶ ἀλήθεια»²⁹.

Στὴν συνέχεια ἡ πίστη εἶναι τὸ ἐπόμενο βῆμα μας γιὰ νὰ στερεωθεῖ μία ὀρθόδοξη οἰκογένεια. Ἄν θυμηθοῦμε ὅτι «οἱ κακοὶ θὰ ἀφανιστοῦν, μὰ ἐκεῖνοι πὺν στὸν Κύριο ἐλπίζουने τὴν γῆ θὰ κατακτήσου»³⁰ τότε καὶ θὰ πιστέψουμε καὶ μὲ τὴν πίστη μας αὐτὴ θὰ κατακτήσουμε σὰν ὁμορφες καὶ ἀγαπημένες οἰκογένειες τὸν κόσμο γιὰ πάντα γιὰτὶ «ὅποιος πιστεύει θὰ ἔχει ζωὴ αἰώνια»³¹. Μόνον ὅταν ἀκουμπήσουμε μὲ ἐμπιστοσύνη τὰ προβλήματά μας στὸν Ἰησοῦ, τότε καὶ θὰ βροῦμε τὴν λύση τους. Ἡ πίστη ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας, μᾶς δίνει ἄλλα ἐφόδια γιὰ νὰ δοῦμε τὸ σήμερον, νὰ προετοιμάσουμε τὸ αὔριο καὶ νὰ κατακτήσουμε τὴν αἰωνιότητα. Ὅχι μόνον ἀτομικὰ, ἀλλὰ σὰν σύνολα, πρῶτα μικρὸ σὰν οἰκογένεια καὶ ὕστερα μεγάλο σὰν Ἐκκλησία.

Ἐχοντας «κρυμμένο μέσα μας τὸν σπινθήρα τῆς πίστεως στὸ Θεὸ πὺν ἡ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς ἔχει δώσει, νὰ φροντίζουμε νὰ ἀναβαίνουμε»³² κατὰ τὴν πατερικὴ συμβουλή. Καταλαβαίνουμε ὅτι ὁ σπινθήρας αὐτὸς εἶναι λίγο παράξενος. Δὲν ἀνάβει ρίχνοντας πετρέλαιο, πὺν εἶναι οἱ φασαρίες καὶ οἱ λογομαχίες, ἀντίθετα γιὰ νὰ ἀνάψει χρειάζεται ὑπακοή, ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ φωτίζει τὸν νοῦ καὶ νὰ τὸν ἡρεμεῖ, ἰδιαίτερα στὶς δύσκολες στιγμές.

Τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ μποροῦμε νὰ τὴν προσελκύσουμε μὲ προϋπόθεση ἀπαραίτητη τὴν ἀληθινὴ θρησκευτικὴ πίστη, γιὰτὶ εἶναι ἡ μόνη πὺν δὲν διαψεύδει καὶ «μπροστὰ στὴν πίστη τὸ ἀπόστολο παύει νὰ εἶναι ἀπόστολο. Ὁ πιστὸς ἔφτασε στὸ Θεὸ καὶ ὁ Θεὸς φανερώθηκε σ' αὐτόν... Μὲ τὴν πίστη κατοικεῖ ὁ Χριστὸς στὴν καρδιὰ τοῦ πιστοῦ. Ἔτσι ὁ πιστὸς ζῆ τὸν Χριστό, ζῆ τὴν ζωὴ...»³³.

(Συνεχίζεται)

26. Α' Κορ. ιγ' 4.

27. Σεβ. Πειραιῶς κ. Καλλινίκου: «Οἱ καρποὶ τοῦ Πνεύματος», Ἐκδόσεις «ΧΡΥΣΟΠΗΓΗ», σελ. 137.

28. Βλ. Ρωμ. ιε' 14.

29. Ἐφ. ε' 9.

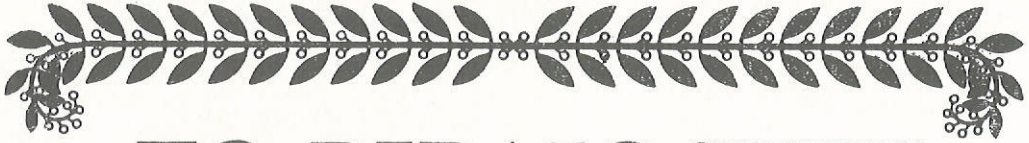
30. Ψ. 37,9.

31. Ἰωάν. στ' 47.

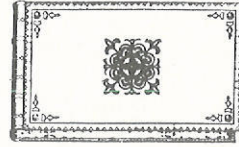
32. Μέγας Βασίλειος, ΕΠΕ 8,186.

33. Περιοδικὸ «Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ» τ. 142/Ἰανουαριῶ-Φεβρ. 1987.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 15 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Μαρίας Γουμενοπούλου
Ο ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ

Υπάρχουν συγγραφείς που κάνουν μεγάλο θόρυβο γύρω από τον εαυτό τους και το άμφιβολο, πολλές φορές, έργο τους. Κι άλλοι που ενώ προσφέρουν κάθε ικμάδα τους στο πνεύμα και στη ζωή, έντούτοις μένουν άθόρυβοι στο μετερίζι τους και εργάζονται δημιουργικά.

Σ' αυτούς, τους δεύτερους, ανήκει και η Μαρία Γουμενοπούλου, η οποία χρόνια τώρα, με αξιοσύνη, συνέπεια και ευθύνη, προσφέρει καταρχήν το δημιουργικό έργο της στα έρτζιανά κύματα.

Με εύαγγελική ταπεινότητα, σεμνότητα, καλοσύνη και άποτελεσματικότητα λειτουργεί στον ιερό χώρο που την έταξε ο Θεός και διδάσκει, με τις ραδιοφωνικές έκπομπές της, αλήθειες. Η φωνή της, γνώριμη πιά από τους Ραδιοφωνικούς Σταθμούς της «Πειραιϊκής Έκκλησίας» και άλλους 12 της έπαρχίας, ένισχύει άποφασιστικά την πίστη, την άγάπη και την έλπίδα των άκροατών, δίνοντάς τους πνευματική οικοδομή και καθημερινή ψυχική τροφoδοσία.

Παράλληλα, όμως, βρήκε τον τρόπο η Μαρία Γουμενοπούλου, τὰ θαυμάσια και όλοζώντανα αυτά κείμενα των ραδιοφωνικών μεταδόσεων, να τα συγκροτήσει και σε βιβλία. Και έτσι από τις εκδόσεις «Ήλιοσκόπιο», έκτός από άκροατές, να έχει αποκτήσει και πάμπολλους αναγνώστες. Οί όποιοι διαβάζουν με άληθινό ένδιαφέρον τὰ μικρά, κομψά, μα πολύχυμα και ζωντανά βιβλία της.

Πάνω από είκοσι είναι τὰ βιβλία που έχει εκδόσει έως τώρα η Κα Μ. Γουμενοπούλου. Και άνάμεσα τους: Τò μαξιλάρι, Νομίζω ότι..., Καλημέρα κυρίες μου, Ή χαραμάδα, Οί έφηβοι, Τò καλύτερο τραγούδι, Ό καθρέφτης.

Και σ' αυτό τò βιβλίο ή σ. δράττεται από φράσεις καθημερινές, από εύαγγελικές ρήσεις, από λόγια θησαυρισμένης έμπειρίας και σοφίας, τὰ όποια, άφου τὰ έμπλουτίσει με παραδείγματα, ιστορίες, περιστατικά και γεγονότα της ζωής, τὰ προσφέρει με τή βαθύτερη ούσία του περιεχομένου τους. Κάνει δηλαδή μιá σωστή ίεραποστολική δουλειά, άξια

ένδoς ήθους και ύφους, καθώς και μιás τεχνικής έπίκαιρης, που έχει άνάγκη ή έποχή μας.

Γιάννη Π. Γκίκα
ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ

Με τον πέμπτο τόμο «Τὰ Κάστρα», πάνω από 500 σελίδες, έλαβαν τέλος τὰ ταξίδια στην Έλλάδα του θρύλου και τής πραγματικότητας, που έκανε ο Γιάννης Γκίκας, όδοιπορώντας σ' όλη τήν ένδοχώρα, για να καταγράψει με μαστοριά και πάθος τὰ Κάστρα και τις άρχαιότερες γύρω άπ' αυτά. Δηλαδή τήν ιστορία, τή δόξα και τή δύναμη τής Ρωμοσύνης στη διάρκεια της, μέσα στους αιώνες.

Πρόκειται για μία βραβευμένη από τήν Άκαδημία Άθηνών σειρά βιβλίων, πλουτισμένων με όμορφα σχέδια του συγγραφέα και παλιές γκραβούρες, όπου, καθώς γράφει ο ίδιος στον πρόλόγο του: «Ή ιστορία συμβαδίζει με τήν ταξιδιωτική έντύπωση. Γι' αυτό και τ' άποτελέσματα των αναδιφήσεων μου, πριν ξεκινήσω για κάποια περιήγηση, ιστορικά, λαογραφικά και άλλα, ένσωματώθηκαν με σαφήνεια, και περιληπτικά, στα κείμενά μου».

Πάνω από είκοσι χρόνια ο Γιάννης Γκίκας περιπλανιέται σ' αυτούς τους τόπους τής νοσταλγίας, του πόνου, τής μνήμης και τής περιπέτειας του έλλητισμού. Γι' αυτό και ή άνιχνευση τής πέννας του διατυπώνεται όλοζώντανα πάνω στο χαρτί. Με ένάργεια, με παραστατικότητα, με γλώσσα δυνατή και σίγουρη, δίχως σιβυλικές έπινοήσεις και υπεκφυγές. Όστε να είναι μοναδικές οί στιγμές του άναγνώστη, καθώς πεζοπορεί μαζί με τον αυτόπτη σ. πάνω στα κάστρα, στα άθέατα δώματα, στους πύργους, στις κρυφές κρύπτες και ρουφάει, κυριολεκτικά, τις διηγήσεις των χρόνων και καιρών του μύθου και τής ιστορίας.

Έτσι «Τὰ Κάστρα» του Γιάννη Γκίκα από τις εκδόσεις «Άστήρ» με τὰ έκπληκτικά σχέδια του ίδιου, δέν άποτελούν άπλη όνειροπόληση σε καιρούς περασμένους. Άλλά είναι ένα ζωντανό παρόν. Μία άτόφια όδοιπορική μαρτυρία που σε άποσπά από τή συνηθισμένη καθημερινότητα και σε φέρνει σε βήματα και σκέψεις διαχρονικής ζωής και άξίας.

Φς

ΟΙ 35 ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΠΟΥ ΦΕΡΟΥΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Τού Δρος κ. ΚΩΝΣΤ. Μ. ΚΟΝΤΑΞΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΣΙΟΙ

Ἁγ. Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης (5 Ἰουλίου)

Περίφημος Μοναχὸς τοῦ δεκάτου αἰώνα, ὁ ἰδρυτὴς τῆς πρώτης Μονῆς στὸ Ἅγιο Ὄρος, τῆς Μεγίστης Λαύρας. Γεννήθηκε στὴν Τραπεζούντα ἀπὸ εὐγενεῖς καὶ πολὺ εὐσεβεῖς γονεῖς.

Ἀπὸ μικρῆς ἡλικίας ἔμεινε ὄρφανός. Τὰ πρῶτα γράμματα τὰ ἔμαθε στὴν πατρίδα του. Κατόπιν πῆγε στὴν Κωνσταντινούπολη ὅπου ἔλαβε ἀνωτέρα μόρφωση. Ἐχοντας ὁμως μεγάλη κλίση στὴν μοναχικὴ πολιτεία, ὁ νεαρὸς Ἀθανάσιος ποὺ τότε ὀνομάζετο ἀκόμη Ἀβράμιος ἐγκατέλειψε τὴν δόξα τῆς Πόλης πρὸς χάρη τῆς ἡρεμίας τῆς ἐρήμου.

Καταφεύγει στὸ ὄρος Κυμινά τῆς Βιθυνίας, στὸν Μιχαὴλ τὸν Μαλεῖνο, περιβόητο ἀσκητὴ γιὰ τὴν ἀρετὴ του καὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου του, ὁ ὁποῖος τὸν ἔκανε Μοναχὸ καὶ τὸν μετονόμασε ἀπὸ Ἀβράμιο σὲ Ἀθανάσιο.

Ἀφοῦ ἀσκήθηκε καλὰ στὸν μοναχικὸ βίον, τελικὰ ἐπέλεξε τὸ Ἅγιο Ὄρος γιὰ νὰ μονάσει, διότι τὸν ἐνυπωσίασαν οἱ φυσικὲς καλλονὲς τῆς περιοχῆς.

Ἐκεῖ μὲ τὴν πλούσια χορηγία τοῦ ἐπιστήθιου φίλου του αὐτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά, ἔκτισε (961-963) τὴν περίφημη Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας καὶ διοργάνωσε τὴν ἀγιορειτικὴ μοναχικὴ πολιτεία, ἀφοῦ συνέγραψε γι' αὐτὸ τὸ Τυπικὸ τῆς Μονῆς, ὅπου χρησιμοποιοῦνται ὡς πρότυπα ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης.

Κατὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ θόλου τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς, ἀνέβηκε ὁ Ἀθανάσιος γιὰ ἐπιθεώρηση τῆς ἐργασίας ποὺ συντελέσθηκε μαζὶ μὲ ἕξι μαθητὲς του καὶ ξαφνικὰ ὁ θόλος κατέπεσε καὶ ἔτσι γκρεμίσθηκε κι αὐτὸς καὶ οἱ μαθητὲς του μέσα στὸ ναὸ καὶ βρῆκαν τραγικὸ θάνατο. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ναὸ βρῖσκεται μέχρι καὶ σήμερα ὁ τάφος του.

Ὁ βίος τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου γράφτηκε λίγο μετὰ τὸ θάνατό του ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του καὶ διηγεῖται πολλὰ γιὰ τὴν ἀγιότητά του καὶ

γιὰ τὰ θαύματά του πρὶν καὶ μετὰ τὸν θάνατό του.

Ἁγ. Ἀθανάσιος, κτίτωρ τῆς Μονῆς τῶν Μετεώρων (20 Ἀπριλίου)

Γεννήθηκε στὶς Νέες Πάτρεις, σήμερα Ὑπάτη τῆς Φθιώτιδος, τὸ ἔτος 1305 ἀπὸ γονεῖς ἐπιφανεῖς καὶ πλουσίους. Τὸ κατὰ κόσμον ὄνομά του ἦταν Ἀνδρόνικος.

Σὲ μικρῆ ἡλικία ἔχασε τὸν πατέρα του καὶ ἓνας θεῖος του ἀνέλαβε τὴν κηδεμονία του. Ὁταν ὁμως κατέλαβαν τὴν πατρίδα του οἱ Καταλανοὶ ἔφυγε ἀπὸ ἐκεῖ μαζὶ μὲ τὸν θεῖο του καὶ πῆγε στὴν Θεσσαλονικὴ καὶ μετὰ στὸ Ἅγιο Ὄρος ὅπου γνώρισε τοὺς διάσημους τότε ἀσκητὲς Γρηγόριο τὸν Σιναῖτη τὸν ἡσυχαστὴ καὶ Ἰσιδώρο τὸν Θεσσαλονικέα, ποὺ μετέπειτα ἔγινε οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ ἄλλους ὁσίους ἄνδρες ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἐδιδάχθη πολλὰ περὶ τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς καὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου.

Ἀναχωρῶντας ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐπισκέφθηκε τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὴν Κρήτη, ἀλλὰ κατόπιν ἐπέστρεψε πάλι στὸν Ἄθω καὶ ἀσκήτευσε μαζὶ μὲ δύο γέροντες, σὲ ἓναν τόπο ποὺ ἐλέγετο Μηλέα. Τότε ἀκριβῶς ἄλλαξε καὶ τὸ ὄνομά του καὶ ἀρχικῶς ὀνομάσθηκε Ἀντώνιος καὶ μετὰ Ἀθανάσιος.

Ὁμως πειρατικὲς ἐπιδρομὲς στὴν περιοχὴ τοῦ Ὄρους τὸν ἀνάγκασαν νὰ ἀναζητήσῃ νέο ἡσυχαστήριον. Στὰ Σέρβια ποὺ πῆγε μὲ τοὺς συντρόφους του πληροφορήθηκε ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἰάκωβο ὅτι κοντὰ στὴν πόλη τῶν Σταγῶν, σημερινὴ Καλαμπάκα, ὑπῆρχε κατάλληλη τοποθεσία γιὰ ἀσκητικὴ ζωή.

Πῆγε λοιπὸν στὸν βράχο τὸν καλούμενο Στύλο τῶν Σταγῶν, ὅπου ἔκτισε Μονὴ πρὸς τιμὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ποὺ ὀνομάσθηκε Μετέωρο. Αὐτὴ ἡ Μονὴ διοργανώθηκε σὲ μεγάλο κοινοβιακὸ μοναστήρι, στὸ ὁποῖο ἐμόνασε καὶ ὁ γιὸς τοῦ τότε Σέρβου ἡγεμόνα τῆς Θεσσαλίας Συμεῶν Οὐρεση, ὁ Ἰωάννης Οὐρεσης ποὺ μετονομάσθηκε σὲ Ἰωάσαφ. Ὁ σπουδαῖος αὐτὸς Μοναχός, ποὺ ὑπῆρξε ἐκ τῶν κυριότερων ὀργανωτῶν τῆς μοναστικῆς πολιτείας τῶν Μετεώρων, ἐκοιμήθη εἰρηνικὰ τὸ ἔτος 1383 σὲ ἡλικία 78 ἐτῶν.

(Συνεχίζεται)

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 26 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

ΓΕΡΩΝ ΠΑΪΣΙΟΣ ΤΟ ΓΕΝΝΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

Τοῦ κ. ΑΘΑΝ. Γ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗ, Θεολόγου
Master of Theology - Th.D. (cand.)

«Ἡ ἀναπνοὴ τοῦ θεολόγου εἶναι μία καὶ μόνη: ἡ ἀγιότητα. Πολλοὶ ἅγιοι Πατέρες ἦσαν ἄριστοι θεολόγοι, χωρὶς νὰ ἔχουν ὅποσδήποτε πτυχιό θεολογικῆς Σχολῆς, γιατί εἶχαν ἀκριβῶς αὐτὴ τὴν ἀγιότητα»⁷² ἢ ὅποια διέκρινε τὸν Γέροντα. Ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας συμβούλευε σχετικὰ ὅσους ἀσχολοῦνται θεωρητικῶς μὲ τὴν θεολογία ἀλλὰ πρακτικῶς ὑστεροῦν, ὅτι «ἡ πολλὴ θεολογία βλάπτει. Χρειάζεται ἀπλότητα καὶ ἐφαρμογὴ»⁷³ διότι «ὁ Θεὸς λατρεύεται, δὲν διδάσκεται»⁷⁴. Ἐχοντας στὸ νοῦ τοῦ τὸν ἰβ' λόγο τῆς Ἀμῆας Συγκλητικῆς: «Ἐπικίνδυνον, τὸ μὴ διὰ πρακτικοῦ βίου ἀναχθέντα, διδάσκειν»⁷⁵ καὶ φοβούμενος τὴν ἀκαδημαϊκὴν, στείρα, πανεπιστημιακὴ θεολογικὴ διδακτικὴ διαδικασίαν, ἢ ὅποια μπορεῖ νὰ ἀρκεσθεῖ σὲ μιὰ μετάδοσιν γνώσεων, ὑπογράμμισε χαρακτηριστικῶς: «*τίς διάφορες θεωρίαι τῶν θεολόγων νὰ τίς περνᾶτε ἀπὸ τὸ πατερικὸ κόσμινον. Ἐμεῖς πρέπει νὰ τίς κοσκινίζουμε μὲ βάση τοὺς Πατέρας καὶ ὅτι εἶναι σκουπίδια ἢ πίτουρα νὰ τὰ πετᾶμε. Θὰ ψάχνουμε μὲ βάση τοὺς Πατέρας. Προσέξτε ἓνα παράδειγμα: Ὑπάρχει τὸ μπακιρὶ, ὁ μπρούτζος καὶ τὸ χρυσό. Ἀκόμα εἶναι μπακιρὶ καλὸ καὶ ἄσχημο, μπρούτζος καλὸς καὶ ἄσχημος, χρυσὸς 12 καρατίων καὶ χρυσὸς 24 καρατίων. Ἐμεῖς νὰ διαλέγουμε τὸν χρυσὸ τῶν 24 καρατίων. Καὶ τὰ ἄλλα χρειάζονται. Ἀλλὰ ὅλοι νὰ προτιμοῦν τὸν χρυσό»⁷⁶. Καὶ μόνο στὸ μικρὸ αὐτὸ ἀπόσπασμα, φαίνεται ἡ ποιμαντικὴ - θεολογικὴ εὐαισθησία καὶ ἐμβριθία τοῦ Γέροντα. Ἡ αὐστηρὴ θεολογικὴ του «κατάρτιση» καὶ γνώση. Κι αὐτὸ γιατί «ἡ θεολογικὴ γνώση δὲν ἀποτελεῖ μιὰ ξερὴ ἀρχαιολογικὴ γνώση, μιὰ γνώση γιὰ τὴν γνώση ποὺ τὴν ἀποστηθίζεις καὶ τὴν ἀναμεταδίδεις. Εἶναι μιὰ γνώση ποὺ πρέπει νὰ περάσει μέσα ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν στὴν πράξιν καὶ ἡ πράξις νὰ γίνῃ ἐπίβασιν (ὑπόβαθρον) τῆς θεωρίας. Στόχος... τῆς θεολογίας εἶναι ὁ «ἔμπρακτος λόγος» καὶ ἡ «ἐλλόγιμος πράξις», τὸ «πράττε λογικῶς» καὶ τὸ «λέγε πρακτικῶς»⁷⁷.*

Τὰ παραπάνω δὲν ἀποτελοῦν μιὰ ἀγωνιώδη προσπάθεια νὰ ἀνακηρύξουμε τὸν Γέροντα ὡς τὸν τέταρτο θεολόγο τῆς Ἐκκλησίας μας. Οὔτε νὰ τοῦ δώσουμε τὸ φωτοστέφανο τοῦ «νέου θεολόγου». Ἡ δικὴ μας συμβολὴ περιορίζεται μόνο καὶ μόνο

στὶς σωστὲς διαπιστώσεις καὶ πιστὲς καταγραφὲς τῆς φωτεινῆς ζωῆς τοῦ Γέροντα, χωρὶς καμιά εὐμενὴ προκατάληψιν πρὸς τὸ σεπτὸ πρόσωπό του.

Ὁ Γέροντας, λοιπόν, ὑπῆρξε μιὰ πνευματικὴ παρουσία ὀρθοδόξου βιώματος, μαρτυρίας καὶ θεολογίας, ἀφοῦ ἄλλωστε «ἡ θεολογία δὲν εἶναι ἐπιστήμη, ἐπάγγελμα, μέσο, ἐργαλεῖο, ἐξουσία, ἐπιτυχία κ.λπ., ἀλλὰ εὐσέβεια, ἀγιότητα, εὐχαριστία, μυστήριον, δοξολογία καὶ μνήμη Χριστοῦ. Ἡ θεολογία δὲν εἶναι φόβος, ἀφροσύνη, ψέμα, πονηρία καὶ μίσος ἀλλὰ καθαρότητα, ἄσκησις, ἡρεμία, εἰρήνη, δικαιοσύνη, ἀλήθεια, ἐγκράτεια, ἀδελφσύνη, συγγνώμη, φιλανθρωπία κ.λπ.»⁷⁸.

Ὁ Γέροντας ὡς τελειόφοιτος τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου, δὲν παρουσίαζε γλωσσομάθεια, οὔτε τίποτε ἀπ' αὐτὰ ποὺ θυμίζουν πανεπιστημιακὸ διδασκαλο τῆς θεολογίας. Τὰ ἑλληνικά του δὲν ἦταν πολὺ πλούσια. Δὲν χρησιμοποιοῦσε ἐπιθετικὸς προσδιορισμοὺς, ρητορικὰ σχήματα, βαρύνδουπο ὕφος καὶ ἀόριστες σκέψεις. Δὲν προσπαθοῦσε νὰ ἐμπλουτίσει τὸ λόγο του μὲ σοφιστεῖες καὶ συμβατικότητες. Ἀντίθετα συνήθιζε μὲ συγκινητικὴ ταπεινώσιν νὰ ὑποτιμᾷ τὸν ἑαυτοῦ καὶ μὲ κάθε εὐκαιρία νὰ ὑπερτονίζει ὅτι εἶναι ἀγράμματος καὶ εἶναι ἀναίδεια ποὺ γράφει Συναξάριον⁷⁹. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα δὲν ξεχνάει νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ἠγουμένο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήταν π. Βασίλειο καὶ τὸν π. Γρηγόριο καθὼς καὶ τίς ἀδελφές τοῦ Ἱ. Ἡσυχαστηρίου Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, τῆς Σουρωτῆς, ποὺ τοῦ διόρθωσαν τὰ ἀτέλειωτα, ὅπως λέει χαρακτηριστικῶς, ὀρθογραφικῶς τοῦ λάθη, γιὰ νὰ μὴν ἀηδιάζουν οἱ ἀναγνώστες του⁸⁰.

(Συνεχίζεται)

72. Δημήτριον Σταθόπουλον, *Οἱ ἀληθινοὶ θεολόγοι* στὸ «Homo Religiosus», Ἀθήνα, Χριστούγεννα 1981, σελ. 200.

73. Τάσιον, *Ἐπαύθριον Ἀρχονταρίον*, σελ. 32.

74. Ὅπ. π., σελ. 34.

75. *Τὸ Γεροντικόν*, ἔκδ. «Ἀστέρος». Ἐπιμελεῖα Π. Β. Πάσχου, Ἀθήνα, 1961, σελ. 121 ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, *Στιγμιότυπα καὶ Περιπλανήσεις σὲ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας*, τ. 1, Ἀθήνα, 1983, σελ. 42.

76. Τάσιον, *Ἀθωνικόν*, σελ. 78.

77. Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, *Θεραπευτικὴ Διακονία*, Ἀθήνα, 1989, σελ. 81.

78. Δημήτριον Σταθόπουλον, ὅπ. π., σελ. 201.

79. Παΐσιον, *Χατζη-Γεώργιος*, σελ. 79.

80. Παΐσιον, *Χατζηγεφέντης*, σελ. 20.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελ. 28 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Για τα παιδιά μας (1)

Λέγεται — και ασφαλώς έτσι είναι — ότι η νεολαία μας αποτελεί το αύριο του τόπου. Πιστεύουμε όμως ότι η νεολαία δεν είναι απλώς το μέλλον του τόπου, αλλά ή ίδια ή αμόλυντη ζωή και παρουσία του τόπου μέσα στο αδιάκοπο γίνεσθαι. Είναι ή ίδια ή ζωή αμόλυντη και καθαρή, ή όποια πορεύεται από το δύσκολο σήμερα στο άγνωστο αύριο.

Έχουμε ιερό χρέος να σταθούμε δίπλα στα παιδιά μας. Κυρίως σήμερα που ή ζωή και ό άνθρωπος, το παρόν και το μέλλον του, οί αξίες και τὰ ιδανικά δοκιμάζονται σκληρά.

Ιδιαίτερα σήμερα, που τὰ πολύμορφα ναρκωτικά και ό άκέφαλος ιδεολογικός κατά βάσιν ύλιστικός τυφώνας τής έποχής μας χτυπούν με πείσμα τὰ ήθικά και πνευματικά νεύρα τών νέων μας. Τους αίχμαλωτίζουν στον παραλογοισμό και τον ποικίλο άφιονισμό τους για να τους μετατρέψουν σύντομα σε άνυπεράσπιστα ρομπότ, άκαρδα νούμερα μιάς άψυχης μηχανής, φτηνούς υπηρέτες του παραλογοισμού και τής προσωπικής του φθοράς.

Έχουμε ευθύνη άπέναντι στην αγάπη του Θεού και την ιστορία μας για τὰ παιδιά μας. Γι' αυτό με υπευθυνότητα και διάκριση, αγάπη και κατανόηση προσπαθούμε να τους δώσουμε τή δυνατότητα να γνωρίσουν και να ζήσουν τον όλόχυμο και ζωηφόρο πλούτο τής όρθοδόξου έλπίδος.

Θέλουμε να περάσει ό Χριστός στη ζωή τους για να γεμίσει την καρδιά τους ή λυτρωτική Του παρουσία. Για να είναι σε θέση κάθε στιγμή να δίδουν τις ωραίες μάχες τής έλευθερίας και να κερδίζουν τον πόλεμο τής ζωής. Έπιθυμούμε να τους όπλίσουμε με τις δυνατές εκείνες και άγιες άντιστάσεις — τις άρετές — με τις όποιες θα μπορούν να λένε τὰ μεγάλα εκείνα και δυνατά ΟΧΙ στη φθορά, την έρείπωση, την έξαλλοσύνη και τον παραλογοισμό. Έτσι όμως θα γίνουν υπεύθυνοι, ώριμοι και όλοκληρωμένοι άνθρωποι. Υπηρέτες τής έλπίδος και τής χαράς του Θεού, σ' έναν κόσμο φοβερά παραμορφωμένο από την αίχμαλωσία, την υποδούλωση, τον ήθικό στοχασμό, την πνευματική άδιαφορία και την έρείπωση του σώματος και τής ψυχής.

Για τα παιδιά μας (2)

Ποτέ άλλοτε τὰ παιδιά δεν είχαν τόσο φορτωμένο πρόγραμμα όσο τὰ σημερινά και ή λέξη «άγ-

χος» δεν είχε να κάνει με τούς μικρούς αλλά μόνο με τούς μεγάλους. Δυστυχώς σήμερα και τὰ παιδιά υποφέρουν από άγχος, προκειμένου να είναι έντάξει σ' όλες τις υποχρεώσεις τους, τόσο στο σχολείο όσο και στις έξωσχολικές δραστηριότητες.

Δραστηριότητες που θεωρούνται έξίσου αναγκαίες, προκειμένου να γίνουν «άξια» τών σημερινών κοινωνικών απαιτήσεων. Έτσι ή προσφορά σε βοήθεια είναι μεγάλη: Ξένες γλώσσες, μπαλέτο, ωδείο, ή ό,τι άλλο ήθελε προκύψει.

Η πίεση που άσκείται στα παιδιά και ή αγωνία τής επίδοσης οδηγούν αναπόφευκτα στο άγχος και την κούραση. Πράγμα που οί γονείς τὸ αντιλαμβάνονται όταν πλέον τὰ παιδιά τους άρνούται να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα που έφτιαξαν γι' αυτά. Η φράση «για τὸ καλό τους τὰ πιέζουμε τόσο πολύ», είναι φράση δικαιολογίας, γιατί αυτό τὸ καλό μπορεί να γίνει «κακό» για τὰ ίδια τὰ παιδιά.

«Πάν μέτρον άριστον», κατά τούς άρχαίους προγόνους μας και σίγουρα τὸ παιδί και πιὸ άποδοτικό θα γίνει και πιὸ εὐχάριστα θ' άσχολείται με τις δραστηριότητες - εφόδια για τὸ μέλλον του.

Για τα παιδιά μας (3)

Τὰ παραμύθια έχουν μιὰ μαγική ικανότητα και στο άκουσμά τους ακόμα και τὰ πιὸ άτίθασα μικρά ήρεμούν. Τὰ περισσότερα παιδιά κρέμονται κυριολεκτικά από τὰ χείλη τής μαμάς ή του μπαμπά την ώρα που τους διηγείται μιὰ ιστοριούλα ή τούς διαβάξει τὸ αγαπημένο τους παραμύθι. Γι' αυτό οί γονείς θα πρέπει να γνωρίζουν ότι ό τόνος τής φωνής και γενικά ό τρόπος που διαβάζουμε μιὰ ιστορία στο παιδί έχει μεγάλη σημασία, γιατί μπορούν να επηρεάσουν τόσο τὸ ενδιαφέρον τους, όσο και τή φαντασία του. Επίσης θα πρέπει να προτιμώνται εὐχάριστα παραμύθια, που δεν θα προκαλούν άσχημα συναισθήματα στο παιδί και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται γνωστές λέξεις για να μπορεί να κατανοεί τὸ διήγημα.

«Μιά φορά κι έναν καιρό...» μ' αυτή τή φράση κλειδί τὰ παιδιά οδηγούνται στον θαυμαστό κόσμο του παραμυθιού τόσο σημαντικό για την ανάπτυξή τους. Μην ξεχνάτε, λοιπόν, να τους διαβάσετε κάθε μέρα την αγαπημένη τους ιστοριούλα που τόσο τὰ εὐχαριστεί.

Μ. Μελ.